

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMDE YARATICI DRAMA PROGRAMI**

**ÖĞRENCİLERİN KENDİLERİNİ İFADE ETME
BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE DRAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ruhsan ANKAY

Lefkoşa

Haziran, 2018

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMDE YARATICI DRAMA PROGRAMI**

**ÖĞRENCİLERİN KENDİLERİNİ İFADE ETME
BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE DRAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ruhsan ANKAY

Danışmanlar

Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan

Yrd. Doç. Dr. Emine Kıvanç Öztuğ

**Lefkoşa
Haziran, 2018**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,
Ruhsan ANKAY'a ait "Öğrencilerin Kendilerini İfade Etme Becerilerini
Geliştirmede Drama Yönteminin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi"
başlıklı tezi Haziran 2018 tarihinde jürimiz tarafından Eğitimde Yaratıcı Drama
Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Jüri Başkan) : Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Üye (2. Danışman) : Yrd. Doç. Dr. Emine KIVANÇ ÖZTUĞ

Üye : Doç. Dr. Ahmet GÜNEYLİ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nazım KAŞOT

Üye : Yrd. Doç. Dr. Gözde LATİFOĞLU

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / ... / 2018

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tezimin içerisinde yer alan verileri, bilgileri ve dökümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm belge, bilgi analiz ve bulguları bilimsel etik ve genel ahlak kurallarına uygun bir şekilde sunduğumu; çalışmamda yer alan ve bana ait olmayan veri, düşünce, bilgi sonuçların tümüne bilimsel etik kurallarının gerektirdiği şekilde kaynak belirterek atıfta bulunduğumu beyan ederim.

.... / ... / 2018

Ruhsan ANKAY

ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı, tez çalışma programının gereği olarak hazırlanan bu araştırmada “Öğrencilerinin Kendilerini İfade Etme Becerilerini Geliştirmede Drama Yönteminin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” nin tesbiti ve bu konu hakkında belirli bir veriye ulaşmak amaçlanmıştır.

Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem, amaç, önem, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalardan bahsedilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde, kuramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar detaylı bir şekilde işlenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, çalışmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan araştırmanın yöntemi ve modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmada etik sunulmuştur. Araştırmanın dördüncü bölümünde katılımcılardan elde edilen bilgiler ve bu bilgilerin incelenmesi sonucu ortaya bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın beşinci bölümünde ise dördüncü bölümde yer verilen bulgular ve yorumlar ışığında ulaşılan sonuçların tartışılıp yorumlanmasına yer verilmiştir. Araştırmanın en son bölümünde çalışmanın sonucu ve öneriler yer almaktadır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde başından sonuna kadar tüm süreçlerde yardımlarını ve bilgilerini benden esirgemeyen değerli danışman hocalarım Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan ve Yrd. Doç. Dr. Emine Kıvanç Öztuğ’a, her konuda aklıma takılan herşeyi cevaplayan ve beni destekleyen Uzm. Seçil Besim’e, desteğini her zaman hissettiğim Dr. Fatoş Giritli’ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu süreçte desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen, tüm eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi destek olan değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET
ÖĞRENCİLERİN KENDİLERİNİ İFADE ETME BECERİLERİNİ
GELİŞTİRMEDE DRAMA YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

ANKAY Ruhsan

Yüksek Lisans, Eğitimde Yaratıcı Drama Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan, Yrd. Doç. Dr. Emine Kıvanç Öztuğ

Haziran 2018, 88 Sayfa

Bu araştırmada lise öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmede yaratıcı dramada forum tiyatro tekniğinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Bu amaçla lise öğrencileriyle 20 saat olmak üzere yaratıcı drama etkinlikleri düzenlenmiştir. Uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri, araştırmacı tarafından, lise öğrencilerinin dinlediklerini anlama, konuşma, kendilerini ifade etme ve problem çözme becerilerini geliştirmek amacı ile geliştirilmiştir.

Hazırlanan program, yaratıcı dramada forum tiyatro tekniğine dayandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Lefkoşa Türk Lisesi Felsefe ve Düşünce Kulübü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde, öğrencilerin kendilerini ifade etmek adına yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği ile yapılan etkinlikler amaç ve kazanımlara ulaşmada istenilen sonuçları ortaya çıkarmıştır. Etkinlik süreçlerini yaşayan öğrencilerin görüşlerine göre yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği kullanılması ile kendini ifade etme becerisini geliştirmede etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve lise 1., 2., 3. ve 4. Sınıf öğrencilerine uygulanan kendilerini ifade etme becerisi temalı etkinlik paketi ortaokula giden gençlere, yetişkinlere uygulanabilir. Kendini ifade etme becerileri geliştirmek adına yaş grubuna uyarlanarak bir kaynak olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, forum tiyatro, kendini ifade etme becerisi.

ABSTRACT

THE EVALULION OF THE FORUM DRAMA TECNIQUE USED TO IMPROVE SELF EXPRESSION ACCORDING TO STUDENTS OPINIONS

ANKAY Ruhsan

Master Thesis, Creative Drama in Education

Supervisor: Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan, Yrd. Doç. Dr. Emine Kıvanç Öztuğ

June 2018, 88 Pages

This research has analyzed the forum theater tecnique by looking at the high school students opinions on how the forum theater tecnique in creative writing helped them improve their ability to express themselves.

For this purpose, 20 hours of creative drama activities were organized for high school students. Applied creative drama activities have been developed by the researcher with the aim of understanding and the improving the high school students' listening, speaking and problem-solving skills.

The program is based on theater drama technique in creative drama. The working group of the research is the students of Nicosia Turkish High School Philosophy Club. When the results of the research are examined in general, the activities designed using the forum theater technique in creative drama to help students express themselves reveal the desired results in reaching the aims. It can be said that according to the opinions of the students who took part in the activities, the creative drama is an effective way to improve the ability of expressing oneself by using the forum theater technique.

The activity package on the theme of “expressing oneself; which has been designed and applied to high school students (Year 9,10,11 and 12) by the researcher, can also be applied to both secondary school students and adults. It can be used as a source adapted to different age groups with the same aim of improving self-expression skills.

Keywords: Creative drama, forum theater, self-expression skills.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GÖRSELLER LİSTESİ.....	x

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Tanımlar	7
1.6. Kısaltmalar	7

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kendini İfade Etme Becerisi	8
2.1.1. Dinleme	9
2.1.2. Düşünme	10
2.1.3. Konuşma	10
2.2. Yaratıcı Drama Yöntemi	11
2.2.1. Yaratıcı Dramanın Aşamaları.....	14
2.3. Ezilenlerin Poetikası	18
2.3.1. Ezilenlerin Tiyatrosunda Katarsis	19
2.3.2. Ezilenlerin Tiyatrosu ve Augusto Boal	20
2.4. Forum Tiyatroda Seyirciyi Oyuncuya Dönüştürme.....	21
2.5. Forum Tiyatrosunda Joker	23
2.6. Bakı analizi ve Forum Tiyatro	24
2.7. Forum Tiyatronun Kullanım Alanları	25

2.8. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	26
---	----

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	29
3.3.2. Günlük	29
3.4. Verilerin Toplanması	29
3.5. Verilerin Analizi	29
3.6. Araştırmada Etik	30

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

4.1. Lise öğrencilerinin kendini ifade etmede yaratıcı dramada felsefi öykülerden hareketle forum tiyatro tekniği konusunda nasıl bir uygulama çalışması planlanabilir?.....	311
4.2. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Hakkındaki Ön ve Son Görüşme Soruları Karşılaştırılması	32
4.2.2. Kendiyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumu	33
4.2.3. Biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumu	34
4.2.4. Kendini ifade edebilme durumu.....	35
4.2.5. Bir problemi çözmekte zorlanma durumu	36
4.2.6. Karşıdaki kişiyi dikkatlice dinleme durumu	37
4.2.7. Sürecin katkı sağlayacağını düşünme durumu.....	38
4.3. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Hakkındaki Ön ve Son Görüşme Soruları Frekans Hesaplaması.....	39
4.4. Uygulama süreci boyunca drama liderinin izlenimleri ve görüşleri	47

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

5. Tartışma	586
-------------------	-----

BÖLÜM VI

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar	588
6.1.1. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinliklerine Katılma Nedenleri.....	59
6.1.2. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Hakkındaki Görüşleri.....	59
6.2. Öneriler	60
KAYNAKLAR.....	62
EKLER.....	67
Ek. 1 Etkinlik Paketi.....	68
Ek. 2 KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü İzin Belgesi.....	81
Ek. 3 Lefkoşa Türk Lisesi Müdürlüğü İzin Belgesi.....	82
Ek. 4 Aydınlatılmış Onam Formu.....	83
Ek. 5 Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Onay Formu.....	85
Ek. 6 Turnitin Raporu.....	86
Ek. 7 Özgeçmiş.....	87

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Bir tartışmada konu hakkında söz alıp fikrini söyleme durumu.....	39
Tablo 2: Kendisiyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumu.....	39
Tablo 3: Biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumu...	40
Tablo 4: Kendini ifade edebilme durumu.....	42
Tablo 5: Bir problemi çözmemekte zorlanma durumu.....	43
Tablo 6: Karşısındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumu.....	44
Tablo 7: Etkinlik süreci ile ilgili beklentiler.....	45
Tablo 8: Sürecin katkı sağlayacağını düşünme durumu.....	46

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Forum tiyatrodaki ön oyun.....	48
Görsel 2: Forum tiyatrodaki müdahaleler.....	49
Görsel 3: Yaratıcı dramada ısınma çalışması.....	49
Görsel 4: Forum tiyatrodaki seyirci.....	50
Görsel 5: Değerlendirme aşaması.....	51
Görsel 6: Forum tiyatrodaki problem çözme aşaması.....	52
Görsel 7: Değerlendirme aşaması.....	52
Görsel 8: Forum tiyatrodaki seyirci.....	53
Görsel 9: Doğaçlama aşaması.....	54
Görsel 10: Forum tiyatrodaki müdahale aşaması.....	55

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. Problem

İnsan hayata adım attığı andan itibaren iletişim kurma ihtiyacı duyar. Diğer kişileri anlamaya ve dünyayı anlamlandırmaya çalışır. İletişim kurmak karşı tarafa bilgi vermek demek değildir, aynı zamanda bilgiyi toplamaktır. Kişi duygu ve düşüncelerini fark edip ifade eder ve karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini önemseydiği zaman iletişim başlamış olur.

İletişim denildiğinde akla ilk gelen şey konuşmak olmuştur. Halbuki iletişimde olabilmemiz için önce dinlememiz gerekir. Dinleme ise öğrenme ile elde edilir. Kişi dinleme becerisini küçük yaşlarda aile ve okulda öğrenmeye başlar (Arslan, Erbay ve Saygın, 2010).

İletişim becerisine sahip olan bir kimse olaylara farklı açıdan bakma yeteneğine sahip olur. Verimli bir iletişim kurabilmek için etkili dinlememiz ve tepki verebilmemiz gerekir. Bu beceriler elde edildiğinde aile, okul ve iş hayatında karşılaşılabileceğimiz iletişim engelleri ortadan kalkmış olur (Balcı ve Ersanlı, 2000).

Konuşurken iletmek istediğimiz mesajı doğru kodladığımız zaman alıcı, iletilen mesajı hata olmadan algılar. Böylelikle etkili dinleme ve tepki verme gerçekleşmiş olur. Kişi bedenini iyi kullanıp, duygularını olgunluğa ulaştırdığı zaman kendini ifade edebilir ve iletişim kurabilir. Başkalarının duygularını anlamak içinse empati kurmak şarttır (Alparslan ve Çetinkaya, 2011).

Empati kurmanın en büyük özelliği insanları birbirine yaklaştırıp iletişimi kolaylaştırmaktır. Empati kurmak kişinin anlaşılmasını sağlamakla birlikte önemsendiğini hissetmesini de sağlar. Buda kişinin iyi hissedip rahatlamasına ve çevreyle iyi ilişkiler kurmasına yardımcı olur. Empati kuran bir kişi farkında olarak veya olmayarak karşısındaki bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilir. Aynı zamanda empati yaparak karşıdaki bireye model olabilir. Sağlıklı iletişim

kurmada empati önemli rol oynar. Hoşgörülü, sevecen, kendilerini oldukları gibi kabul eden ve öz saygıya sahip olan kişiler, empati kurmayı başaranlardır (Yüksel, 2004).

Kişi duygu, düşünce ve isteklerini ifade etmek için anlatma becerisini geliştirmesi de gerekmektedir. İsteklerini doğru ve etkili bir biçimde aktarabilmekse geniş söz ve dil birikimi ister. Duyguları ifade etme sözel ve sözel olmayan olarak ikiye ayırabiliriz (Altınova ve Çiftçi, 2013). Bir insan kendini ifade etmeye başladığında dünyayı da değiştirme hakkına sahip olur. Kendini ifade edip “söz” söyleme düşünce ve eylem olarak iki boyutta incelenir. Düşünce ve eylem bir bütünlük içerisindedir. Düşüncenin olduğu ama eylemin olmadığı bir yerde herhangi bir noktaya varılmaz. Düşünce olmazsa eylem doğru uygulanamaz. İkisi birden kullanılmadığı zaman gerçek ve özgün olmayan düşünce elde etmiş oluruz. Gerçek bir söz için düşünce ve eylemin bir arada olması gerekir. Birlikte oldukları zaman gelişir, dönüştürür ve değişebilir (Kuyumcu, 2012).

Kendini ifade etme becerisi ergenlik döneminde daha da önem kazanmaktadır. Ergenlik bireyin çocukluktan geçiş yaptığı bir dönemdir. Bu dönemde sorumluluklar artar ve sosyal ilişkiler gelişme kazanır. Çeşitli problem ve durumlarla ilk kez ergenlik döneminde karşılaşılır. Bu durumlar ergende ani ve önemli değişikliklere yol açabilir. Değişiklikler adaptasyon sağlamasında ergeni zorlayıcı bir süreç getirebilir. Kendini ifade edememe, sosyal ilişkileri başlatamama, çekingen olma, problem çözememe gibi sorunlar yaratabilir (Uzamaz, 2000).

Ergenlikteki iletişimi daha da açacak olursak; fiziksel, ruhsal ve duygusal değişimlerin yaşandığı bu dönemde ergen kendini tanımaya ve çevresine kendini kabullendirmeye çalışır. Aynı zamanda kendisini yalnız ve güçsüz hissettiği bir evreye girebilir (MEB, 2011). Ergenlik en kritik dönemdir. Davranışlarda bocalamalar bu dönemde meydana gelir. Ergenlik bir geçiş dönemidir ve sürekli kendi benliğini oluşturma, bir kimlik arayışı içine girer (Savi, 2008).

Ergenlik yetişkinlik ve çocukluk arasında kalan dönemdir. Bu dönemde birey kargaşa ve karışıklık yaşar. Cinsel ve fiziksel değişiklikler yaşadığı bu dönemde, bağımsızlık kazanıp yetişkinliğe adım atar. Yetişkinliğe geçiş döneminde bilişsel, sosyal ve duyuşsal değişiklikler de gözlemlenir. Sağlıklı gelişimin olabilmesi için

gerçekçi bir beden imajı geliştirmek, aileden bağımsızlaşmak, akran gruplarıyla sağlıklı ilişkiler geliştirmek, kimlik oluşturmak ve gelecek için planlar yapmak gibi ergenin psikolojik görevlerini yerine getirmesi gerekir (Dalkılıç, 2006).

Ergenlerin duygu, davranış ve tutumlarının değişmesinde biyolojik değişme ve hormonal salgıların çok büyük etkisi vardır. Birde psikolojik açıdan bakıldığı zaman gelecekle ilgili sürekli kaygı yaşarlar. İleride istediklerini başaramama korkuları vardır (MEB, 2011). Yaşlıları ile olan ilişkileri onların gelişimine katkıda bulunur. Anne-baba, öğretmen, akraba ve yaşlılarından oluşan iki farklı çevrede yetişir. Yaşlıları bu dönemde önem kazanmaktadır. Çünkü sosyal ilişkiler çocukluk dönemindeki gibi değil, artmaya başlamaktadır. Sosyalleşme süreci bu dönemde önemlidir. Ergen arkadaşları tarafından beğenilmek, benimsenmek ister. Bu dönemde kişilikleri gelişir ve geliştirme fırsatı elde ederler. Arkadaşları sayesinde kendini tanır, tanıtır. Yaşlıları tarafından kabul görünmek ergeni olumlu yönden etkilemektedir (MEB, 2014).

Kişi fiziksel özelliklerini, duygu, düşünce ve isteklerini, güçlü, güçsüz yönlerini, amacını, değerini ve yeteneklerini bilmesi kendini tanıdığını ve farkındalığının olduğunu gösterir. Kendini tanıyan bir birey duygusal ve düşünsel süreçlerini dair anlayış kazanmış olur. Kendini tanıma, ön yargılat, psikolojik ihtiyaçlar, inançlar, alışkanlıkları içerir (Altınova ve Çiftçi, 2013).

Ergenlerin bu zorlu döneminde sorumluluklarını yerine getirmesi, çevresiyle olan ilişkilerini düzenleyip geliştirmesi ve problemlerini çözebilmeleri gerekir. İletişim becerisi, kendini ifade edebilme, anlama, dinleme, empati kurma becerilerinin gelişmesinde yaratıcı drama etkinlikleri önemli ölçüde katkı sağlar.

Kişi yaratıcı drama sayesinde süreç içerisinde duygularını eğitir ve öğrenme sürecinde etkin bir katılımcı olur. Etkinlikler sayesinde kendi yaptığı bir eylemi duyu organlarını harekete geçirerek unutmaz. Bu sayede birey sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerini kazanmış olur. Yaratıcı dramada sözsüz davranışlar iletişim akışını düzenler ve sürecin başlayıp devam etmesine olanak sağlar (Binici, 2013).

Doğaçlama ve rol oynama gibi kimi tiyatro tekniklerden yararlanan yaratıcı drama bir fikri, bir yaşantıyı ya da bir davranışı oyun yoluyla canlandırılmasıdır.

Yaratıcı drama duyuşsal, bilişsel ve davranışsal yetileri geliştirdiği gibi özgüven, kendini tanıma ve problem çözüme yetilerini geliştirir. Öğretim aracı olarak kullanıldığı zaman kişinin kendini tanıması, toplumsal ilişkilerinin düzenlenmesi, üretmesine olanak tanır. Olaylar ve durumlar arasındaki bağlantılar yaratıcı drama yoluyla öğrenilebilir. Başkalarının davranışları ve kendi davranışlarını dolaylı yoldan anlatılan yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde kişi gözlem yapabilir. Bu etkinliklerde dramatik ortamda katılımcıya var olma imkanı sağlanır. Yaşayarak, aktif bir şekilde öğrenme gerçekleşir. Kendi potansiyelinin farkına varan birey düşünme becerisini geliştirir (Kara ve Çam, 2007).

Yaratıcı drama, çocukların, gençlerin ve ergenlerin doğaçlamalar yoluyla gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında gidip gelmelerini sağlar. Böylelikle kişi bilinçlenir ve kültür sürecinde yaratıcı, iletişim becerisi güçlü, kendini tanıyan, kendine yeten ve bunu başarabilen bir birey haline gelir. Kendini ifade edebilme gücü artmış, düşünen, estetik kaygısı olan, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmek yaratıcı dramanın genel amaçlarındandır (Adıgüzel, 2015).

İnsanlarla doğru iletişim kurmamızı sağlayan yaratıcı drama, anlayışlı olmayı, başkalarını dinleyip fikirlerine saygılı olmayı öğretir. Rol oynamalarla başkalarının duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışır ve deneyim kazanmış olur. Empati becerisini geliştirir ve karşısındaki kişinin bakış açılarını algılamaya çalışır. Böylece kişi olayların farklı nedenleri ve sonucunun olabileceğini, herkesin verebileceği tepkinin farklı olabileceğini anlamış olur (Erdoğan ve Yıldırım, 2016).

Yaratıcı drama çeşitli etkinlikler sayesinde ergenlerin ileriki hayatlarında karşılarına çıkabilecek problem durumlarını çözümesine ve daha bilinçli hareket etmesini sağlar. Yaratıcı dramada kullanılan birçok teknik vardır. Bu çalışmada yaratıcı dramada forum tiyatrosu tekniği kullanılmıştır. Augusto Boal forum tiyatrosunun kurucusudur. Burada ezen-ezilen ilişkisini sorgulayan Boal, Ezilenlerin Tiyatrosu'nda toplumsal konular ele alınır ve seyircinin aktif olduğu sürekli çözüm üretilir.

Forum tiyatrosu yaratıcı dramada olduğu gibi grubun yaşantılarına bağlıdır. Katılımcılardan bir grup tarafından içeriğinde problem ve baskı olan bir konu oynanır. Ön oyun oynandıktan sonra joker gelip seyirciye problem durumunu sorar

ve oyun tekrar oynanır. Burada seyirci devreye girip müdahalelerde bulunur. Oyunu durdurup değiştirme hakkı olan seyirci ezilenin yanında olur. Forum tiyatrodaki seyirci zihinsel ve fiziksel olarak aktiftir. Problemi ortadan kaldırmak için kendilerini ifade ederler (Kuyumcu, 2012).

Bu teknik sayesinde ergenlerin kendilerini ifade etme becerisini geliştirmelerinin mümkün olduğu düşünülmektedir. Sözlü ve sözsüz iletişimi gelişen ergen; çevresini anlayabilir ve problem çözme yeteneğini geliştirebilir. Olaylara farklı bir pencereden bakarak dinleme, düşünme ve konuşma becerilerinin gelişmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle lise öğrencilerinin yaratıcı drama eğitiminde “forum tiyatro tekniği” kullanarak kendilerini ifade etme becerisinin ne derecede geliştiğinin değerlendirilmesi bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacını; drama yönteminin forum tiyatro tekniği ile kurgulanarak uygulanmasının, lise öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerisini geliştirmedeki rolünün öğrenci görüşlerine göre saplanması oluşturmaktadır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır;

- 1) Lise öğrencilerinin kendini ifade etmede yaratıcı dramada felsefi öykülerden hareketle forum tiyatro tekniği konusunda nasıl bir uygulama çalışması planlanabilir?
- 2) Öğrencilerin kendini ifade etme becerisi konusunda uygulama öncesi ve sonrası görüşleri nelerdir?

Bir tartışmada söz alıp konu hakkında düşüncelerini ifade etme,
Kendi ile ilgili konuları başkasına anlatmakta çekinme,
Biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışması,
Kendisini kolaylıkla ifade etme,
Bir problem durumunu çözmekte zorluk çekme,
Karşısındaki kişi bir konu anlattığında onu dikkatlice dinlediğini düşünme,
Etkinlik süreci ile ilgili beklentileri,
Sürecin kendisine bir katkı sağladığını düşünme konusunda uygulama öncesi ve sonrasındaki düşüncelerini söylemesi, hakkında görüşleri nelerdir?

- 3) Uygulama süreci boyunca drama liderinin izlenimleri ve görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma ile Lefkoşa Türk Lisesi Felsefe ve Düşünce Kulübü öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda öğrencilerin olaylara objektif bakabilmeleri ve problem tanımlama, yeni fikirler ortaya koyabilme becerilerinin artacağı düşünülmektedir.

Bu tezde yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği kullanılmıştır. Forum tiyatro tekniği kişiyi özgürleştirir. Baskıcı toplumdan, kalıplaşmış kurallardan ve kişinin problemlere kayıtsız kalmasına karşı olan bir tekniktir. Bireyi problem çözmeye yönelten bu teknikte özgüven gelişir. Kişi sürekli olarak aktiftir. Problemi doğaçlarken ise düşünür ve böylece yaratıcılık gelişir.

Bu teknik anne-baba eğitimlerinde, ortaokul-lise öğrencilerine, halk eğitiminde, çeşitli iş yerlerinde ki çalışanlara ve birçok alanda uygulanabilir. Kişi bazen hayatında karşısına çıkan problemlere müdahale edemeyebilir. Ya da kendisine yanlış gelen bir durum karşısında kendini ifade edemeyebilir. Forum tiyatro tekniği içerdiği müdahaleler sayesinde kişi, düşünerek probleme çözüm üretir. Böylelikle gerçek hayatında karşısına çıkabilecek olan problemlere daha kolay çözüm üretebilir. Kendisini ifade edebilen birey fikrini savunabilir ve karşısındaki kişiyi dikkatlice dinler.

Yapılan araştırmalara göre KKTC’de yaratıcı drama yöntemi ile farklı konularda yapılan yüksek lisans tezlerine ulaşılmış ancak lise öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerileri geliştirmeye ilişkilendirilen bir araştırmaya ulaşamamıştır. Bu araştırma KKTC’de ile öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerisi yaratıcı drama yönteminde forum tiyatro tekniği ile ilişkilendirildiği ilk yüksek lisans tezi olmasından dolayı araştırmanın önemini arttırdığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak araştırmanın yaratıcı drama yönteminde forum tiyatro tekniğinin kullanılması ile gerçekleştirilmesi, lise öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerisi geliştirmede öğrencilerin gözünden ortaya koyabilmesi açısından örnek bir bilimsel çalışma olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda lise öğrencilerinin kişisel gelişimleri açısından da bu çalışmanın önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Ayrıca yetişkin eğitimlerinde benzer konularda uygulamalı çalışmalar yapan araştırmacılara yol göstereceği için bu araştırma önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lefkoşa Türk Lisesi Düşünce Kulübünde yer alan 17 lise öğrencisi ile sınırlıdır.

Yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği ile sınırlıdır.

Çıtır Çıtır Felsefe ve Küçük Prens kitapları ile sınırlıdır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen 10 oturumluk eğitim paketi uygulamaları ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Ezen-Ezilen: Forum tiyatro, ezenle ezilen arasındaki çatışma üzerinde gelişir. Ezenle ezilenin davranış ve görüşleri metin ve sahne süreci içinde açıklığa kavuşur (Adıgüzel, 2015).

Joker: Forum tiyatro oturumunda ön oyun sonunda sahne ile salon arasındaki trafiği düzenleyen kişidir (Kuyumcu, 2012).

Ön oyun: Forum tiyatrodaki ön oyun temeldir. Forumun başarısı konunun doğru tespit edilmesine ve sorunların doğru olarak saptanmasına ve sergilenmesine bağlıdır (Kuyumcu, 2012).

1.6. Kısaltmalar

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TC: Türkiye Cumhuriyeti

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

UNESCO: Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kendini İfade Etme Becerisi

İletişim insan için hava kadar önemli olan bir ihtiyaçtır. İletişim anlam arama çabasıdır, insanın başlattığı kendisini çevresinde yönlendirecek ve değişen gereksinimleri karşılayacak şekilde uyarıları ayırt etme ve örgütlemeye çalıştığı bir edimdir. İnsan toplumsal bir varlıktır ve sürekli iletişim ihtiyacı içerisinde. İnsanların bir araya gelmeleri veya birlikte yaşayabilmeleri iletişim sayesinde gerçekleşir. İletişim insanlar arasında bilgi, duygu ve düşüncelerini iletişim yoluyla ifade eder. Doğası gereği iletişim kurmak ve kendini ifade etmek insanın temel ihtiyaçları arasındadır. Örneğin; aile, arkadaş, okul, iş, eş, kurumlar, bireyin iletişim kurduğu birimlerdir.

Birey sosyal hayatında mutlu, huzurlu ve sağlıklı bir yaşam devam ettirebilmek için iletişim kurmak zorundadır. İletişim aynı zamanda ruhsal ve bedensel ihtiyaçlarını gidermek için de oldukça gereklidir. Toplumdaki düzeni sağlamak, hukuk ve kuralları sağlıklı bir biçimde işletilmesi için iletişim olması gereklidir. Birey sağlıklı bir iletişim kurulabilmesi için kişilerin birbirleri ile anlaştıkları ve bu sayede aralarında bilgi alışverişi sağlayabilecekleri ortak bir dilin paylaşımına ihtiyaç duyar (Ökeli, 2014).

İnsanın psikolojik gereksinimleri sonucu olarak ortaya çıkman iletişim süreçleri, kendisini tanıması, geliştirmesi ve geri bildirim olarak kendini değerlendirmesinde geliştirilen iletişim teknikleri önemli katkılarda bulunmuştur. Başarılması gereken her alanda ve her birimle sağlıklı iletişim kurmayı başarmaktır. Sağlıklı iletişim kurmanın temel doğruları vardır. Bunlar, kendini tanımak ve doğru ifade etmek, kendimizi karşımızdaki kişinin yerine koyabilmek, hoşgörülü, saygılı ve ön yargısız olmak, uzlaşımçı olmak, kişileri ve olayları doğru değerlendirmektir (Yetişkin, 2016).

İletişim sürecinde karşılıklı anlam paylaşımını engelleyen çok sayıda etkenden söz edilebilir. Gerek kişiler arası gerekse kitle iletişimde yaşanan sorunlar iletişim sürecini olumsuz yönde etkilemekte ve tarafları zor durumda bırakmaktadır. İletişimin iki temel ögesi olan kaynak ve alıcının temel amacı etkin bir iletişim sağlamak olsa bile bilerek veya bilmeyerek kendilerini başarısız bir iletişim sürecinde bulabilirler. Bu durum, kaynak veya alıcının kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmekte başarısız olmalarından kaynaklanabilir. Bireyin vermek istediği mesajı doğru olarak aktarmakta yaşadığı zorluklar birçok sebeple açıklanabilir. Bunlar; kişinin içinde bulunduğu psikolojik ve duygusal durumu, güven eksikliği, iletişim ve ifade etme becerisinde eksiklikler veya ön yargılı olmaları şeklinde sıralanabilir (Alparslan ve Çetinkaya, 2000).

İletişim toplumsal düzeni sağlamaktadır. Düşünce, davranış ve ilişkilerimizde alıp verdiğimiz iletler vardır. İletişimde bulunmadan toplumsal varlığımızı sürdüremeyiz. İnsan kendisiyle ve başkalarıyla ilişki kurabilip yürütmesi için iletişime ihtiyaç vardır (Ökeli, 2014).

Birey gelişiminde en kritik ve önemli olan ergenlik döneminde iletişim önemini arttırır. Çünkü bu dönemde psikolojik, biyolojik ve toplumsal olarak değişim sağlanır. Ergenlik döneminde aile olan iletişim çocukluk dönemine göre farklıdır. Buda aile olan ilişkilerinde sorun yaratabilir. Arkanları ile bağı daha kuvvetli olan ergenin iletişim yeteneğinin güçlü olması gerekir (Yetişkin, 2016).

2.1.1. Dinleme

İşitme ve dinleme ilişkilidir ancak farklı eylemler içerirler. İşitme fizyolojik, dinleme psikolojik olarak ikiye ayrılır. Dinleyen kişi konuşulanların farkında olması ve dikkatini vermesi gerekir. İyi dinleyen birey sadece söylenenleri değil, karşı tarafın duruş, el hareketleri, ses tonunu da algılar (Kocaman, 2006).

Dinlemek başarıyı arttırır ve bireye yeni ufuklar açar. İyi bir dinleyicinin herhangi bir şeyi öğrenmesi daha kolay gerçekleşir. Öğrenme yollarından biri olan dinleme, iletişim sürecinin önemli bir parçasıdır (Kırbıyık, 2011).

Dinleme anlamaya dayalıdır. Sözel olan herhangi bir şeyi algılayıp

yorumlamamızı sağlar. Duyduğumuz bilgileri kaydedip ileride kullanmak için hazırlayan farkındalıktır. Yani dinleme duymanın ilerisinde aktif olan zihinsel bir süreçtir (Aytan, 2011).

Çaba gerektiren bir süreç olan dinlemede dikkatin bir noktaya odaklanması gerekir. Anlamlar üzerinde düşünüp gerekirse harekete geçmek gerekir. Çevresel faktörlenden gelebilecek olan bir kusur dinlemeyi olumsuz yönden etkileyebilir. Bu durumsa mesajın yanlış anlaşılmasına sebep olabilir. Konuşan kişi ileteceği mesajın anlaşılması için kelimelerini doğru seçmelidir. Karşısındaki kişinin yaşı, kültürü ve özelliklerine dikkat etmesi gerekir. Dinleyici ise karşıdan gelen mesajı anlamak için çaba göstermesi gerekir (Doğan, 2016).

2.1.2. Düşünme

Kişilerin toplumsal sorunları ya da karşısına çıkabilecek problemleri en uygun biçimde çözebilmesi için düşünmesi gerekir. Hedefleri doğrultusunda giden, akıllı kararlar vermek isteyen bir kişi düşünme becerisinden faydalanır. Düşünme, problem çözme, eleştirme, akıl yürütme gibi zihinsel süreçleri içermektedir (Allahverdi, 2009).

İnsanı diğer canlılardan ayıran şeyin düşünme olduğu belirlenmiştir. Düşünerek karşımıza çıkma ihtimali olan şeyleri fark edip önlem alabiliriz. Düşünmek kişiyi belli bir amaca doğru götürür ve kavramların gelişmesinde önemli bir rol oynar. Düşünce sonuç ve süreç olarak iki ana eğilimdir. Düşünceyi süreç olarak tanımlayanlar, düşünmenin yapısını, işleyişini, bileşenlerini yani düşüncenin kendisiyle ve gelişimiyle ilgilenmiştir. Ürün olarak görenler ise sonuca odaklanmıştır (Doğan, 2011).

Yeni inançlarımızı oluşturma ve kontrol etme çabalarımız aslında düşünmedir. Kendi yaşantımıza dair deneyimlerimizden oluşur. Gerçekte deneyimlerimizden yola çıkarak tecrübe ettiklerimiz sayesinde düşünüp hayal kurabiliyoruz (Allahverdi, 2009).

2.1.3. Konuşma

İnsanoğlu sosyal bir varlıktır ve çevresindekileri görmezden gelip yaşamasına olanak yoktur. İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için çevresiyle iletişim içerisinde olması gerekir. İletişim kurmak içinde dil yani konuşma becerisine sahip olmak

gerekir. Duygu ve düşüncelerimizi ifade edebilmek için konuşmaya ihtiyaç duyarız (Demir, 2010).

Bir bilgiyi açıklamada, toplum ve insan ilişkilerini düzenlemede, fikirlerimizi doğru bir şekilde açıklayabilmek için konuşma eylemine ihtiyaç duyarız (Doğan, 2009). Yaşamımız boyunca en çok kullandığımız eylemdir. Bazı araştırmacılar konuşmanın dinlemeden sonra geldiğini belirtmişlerdir. Konuşma sayesinde kişi toplumsal hayatında başarılı olabilir (Demir, 2010). Toplumsal hayatta başarılı olmak için konuşmaların baştan savma, gelişigüzel olmaması gerekir. Güzel konuşan bir birey toplumda saygı ve sempati toplar (Doğan, 2009). Konuşmada ses tonu çok önemli bir yere sahiptir. Ses tonu kişinin duygu, tutum ve iç dünyasını yansıtır. (MEB, 2011).

Konuşma duygu düşünce ve isteklerimizi karşı tarafa aktarmaktır. Bireyler arasındaki iletişimi sağlayan çok önemli bir araçtır. Başarı düzeyini etkin dinleme konuşma arttırır. Karşımızdaki kişinin nefes alışverişi, yüz ifadesi, diksiyonu, jest ve mimikleri, giyim tarzı söylenen kelime kadar önemlidir. İyi konuşan bir kişi kendini etkili ve doğru olarak ifade edebilir (Kurudayıoğlu, 2003).

2.2. Yaratıcı Drama Yöntemi

İnci San drama kavramını, yunancada “yapmak, etmek, eylemek” anlamını taşıyan “dran”dan türetildiğinden bahseder. Drama ise, eylem anlamını taşımaktadır. Drama kavramı, tiyatro bilimi içinde özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumları anlamını almaktadır. Fransızca da ki “drame” sözcüğünden gelen “dram” kavramıysa Türkçede kullanılmaktadır. Fransızca da burjuva tiyatrosu anlamına gelirken, Türkçede ve özellikle halk dilinde acıklı oyun anlamında kullanılır. Halbuki dramatik olan, insanın tüm eylem ve ediminde yer almaktadır. Dramatik an ya da durum, insanın insanla giriştiği tüm dolaysız, doğrudan ilişki, etki tepki alışverişleridir. Yaratıcı drama çalışmaları, oyun sürecindeki ve yaşam durumundaki dramatik “an”ların uzmanlarca, grup içi etkileşim süreçleri içinde yaratılmasından oluşur (San, 1990).

Tiyatro ile anılan drama; yapma ve oynama eylemini insana ait duygu, düşünce ve davranışlarla düzenleyerek insana sunmaktadır. Tüm yaşam durumlarını

büyük ölçüde içeren dramanın içinde eylem vardır ve birden çok insanın birbiriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkinleşmektedir (Akoğuz ve Akoğuz, 2013).

Yaratıcı drama kavramı daha çok Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan bir kavramdır. Yaratıcı dramanın eğitim süreçleri içinde kullanılması bakımından en deneyimli ülke ise İngiltere'dir. "Okul oyunu" veya "oyun ve etkileşim" tanımları ise Almanya'da kullanılmaktadır (San, 1990).

Dorothy Heatcote, İngiltere'de "Eğitimde Drama" alanında kendisine özgü uygulamaları ve anlatımlarıyla farklı olan uzmanlardan biridir. Heatcote'un çalışmalarında ortaya çıkan yaklaşımlar "dünya insanı yetiştirme" olmuştur. Buradaki amaç kişiyi merkeze alan bir yaklaşımdır. Gerçek yaşamda olan olayları sorgulayıp katılımcıların kendilerine güvenen, sosyal sorumluluklara karşı duyarlı ve tepki verebilen bireyler olmalarını sağlamaya çalışmaktadır (Adıgüzel ve Özen, 2017).

Yaratıcı drama en genel anlamıyla bir konu hakkında belli bir grupta o grubun içindeki bireylerin yaşamlarından getirdiği deneyimlerle rol alma, hikaye oluşturma ve doğaçlama gibi farklı teknikleri kullanarak canlandırmalar yapmaktır. Amaç etkinliğin sonundaki kazanımlardır. Yaratıcı drama toplumsal yaşantılarda dengeyi sağlar. Özgür olma ve özgürlük ise en temel kavramlarındandır.

Eğitimde kullanılan yaratıcı drama etkinlikleri hümanist ve katılımcıyı odak olarak alan deneyimleme, özgür ve özgün fikirler ortaya koyma ve yeni şeyler öğretme etkinlikleridir. Çocuk oyunları ve hemen her türlü oyundan yararlanan yaratıcı dramada; sürekli değişim ve gelişim görülmektedir. Kuralları önceden belirlenen oyunlarda ise değişiklik görülmemektedir. Katılımcı alışlagelmiş olan ezberci ve kuralcı sistem yerine özgür bir ortamda bilgiyi arayarak, paylaşarak, deneyimleyerek ve gözlemleyerek bulur. Kendi hayal dünyasında özgür bırakılan katılımcı, verilmek istenen eğitimin ana hatları çerçevesinde kendi dilini kullanarak kazanımlar yaratır. Bu durumda alınan eğitim daha akılda kalıcı ve keyifli bir hal alır. Katılımcı düşündüklerini ve hayal ettiklerini bu tip etkinlikler sayesinde özgürce yaşantıya dönüştürmektedir (Adıgüzel, 2015).

Yaratıcı drama grup üyelerinin yaşantılarına bağlıdır. Katılımcı kendisinin

yaşamış olduğu veya başkasının yaşantısında çıkan sorunu çözmeye çalışır. Katılımcı herhangi bir konuyu veya kazanımı yaşayarak öğrenir. Bu da yaratıcı dramının en önemli özelliklerinden biridir. Yaratıcı drama etkinlikleri amacıyla uyun her türlü ortamda yapılabilir. Çocukların, ergenlerin ve gençlerin düşüncelerini sağlayan yaratıcı drama, kurgusal dünya ve gerçek dünya arasında gidip gelmelerini sağlamaktadır. Drama liderinin yönlendirmesiyle birlikte katılımcı bu yaşantıların içine girer ve öğrenmiş olur (Adıgüzel, 2006).

Farkındalığı, karşımızdaki kişiyi anlamayı, dinlemeyi, saygılı olmayı ve karşımızdaki kişiyle doğru iletişim kurmayı öğretir. Etkinlikler yoluyla başka rollere girerek farklı duygular keşfeder ve böylece empati becerisi güçlenir. Yaratıcı drama etkinlikleri kişiye başkalarının düşüncelerinin farklı olabileceğini öğtettiği gibi olaylara verebilecekleri farklı tepkileri de öğretir. Katılımcılar uygulanmak istenen kazanımları belirlemek için plan ve programın önceden hazırlanması gerekir. Belirlenen kazanımlar şimdi ve burada ilkesiyle yürütülür. Burada dikkat edilmesi gereken şey katılımcıları sorgulamaya ve çözüm üretmeye yönlendirmektir (Erdoğan ve Yıldırım, 2016).

Etkinliklerin uygulanabilmesi için deneyim sahibi bir lidere ihtiyaç vardır. Etkinlikler her yaş grubuna uygun olarak tasarlanıp uygulanabilir. Grup, lider ve mekan yaratıcı dramının en temel bileşenidir. Grubun yaşam deneyiminden ortaya çıkararak, düşüncenin, amacın harekete geçip bir oluşuma gitmesi gerekmektedir. Bu oluşuma ulaşabilmek için de doğaçlama, rol oynama gibi tekniklere ihtiyaç vardır. Lider katılımcılara “-miş” gibi canlandırmalar yaptırarak şimdi ve burada ilkesine uygun etkinlikler ile sonuca ulaştırır (Adıgüzel, 2015). Yaratıcı drama doğaldır, yazılı bir metne bağlı değildir. Sunşsal da değildir yani sahnede seyirciye sergilenmesine gerek yoktur. Lider tarafından yönetilir ve katılımcılar hayal ettikleri, yaşadıkları durumları yaratıcı drama içinde yansıtır. Lider katılımcıların, fikir ve duygularını ifade etmesi ve gelişmesine rehberlik eder (Tedik, 2013).

Yaratıcı dramının bir diğer amacı ise; kişinin içindeki gücü fark etmesini sağlayıp, bu gücü bireysel değil toplumsal üretkenliğe dönüştürmesini sağlamaktır. Liderin dramayı ister bir yöntem, isterse bireyin her yönden gelişmesini ve yaratıcı olmasına katkıda bulunsun asıl amacı kişiyi gerçek yaşama hazırlayıp onu

olgunlaştırmaktır (Binici, 2013).

İletişimin her türlü ögesini kullanılmaktadır. Yapısından dolayı iletişim ve paylaşma sunar. İletişimin her türlü unsurunu kullanılan yaratıcı drama, tüm etkinliklerinde sözlü veya sözsüz iletişime dayanır. Kişi öncelikle kendi düşünceşerinin, duygularının ve bedeninin farkına varır. Daha sonra kişi, bu özelliklerin farkında olup bunlar arasında ilişkiler kurması, başkalarıyla olan ilişkilerini etkiler. Kendi özelliklerini fark eden kişi, karşısındaki insanı tanımaya çalışır. İletişim süreci tüm bu özellikleri fark edip onu paylaşmaya ve arttırmaya dayanır (Arslan, Erbay ve Filiz, 2010).

Bir eğitim alanı olan yaratıcı drama, eğitim ve öğretimde yeni bir oluşumdur. Kişi bilgiyi paylaşır, arar ve yaşar. Ezber ve bilgi yağmacısına dayalı bir eğitim sistemi içinde kişi bunların hiçbirini yapamaz. Bu sebeple yaratıcı drama eğitim alanı için önemli bir tekniktir (Aykaç, 2007). Oyun insanlarda doğal olarak vardır. Oynama dürtüsüyle birlikte insan özgürleşir, gelişir. Yanlışlaşan bireyin kendini ve toplumunu bulmasına katkı koyar. Yaratıcılığı, hayal gücü, algılama yetisini, konsantrasyonunu, düşünme ve ifade gücünü beynin her iki yarım küresini çalıştırdığı için geliştirir. Duygularında inceleyen yaratıcı dramada kişiyi, zihinsel, duygusal, kültürel, kısacası insanı her boyutta zenginleştirir. İnsanı ilk çocukluktan başlayarak bilgi ve beceriyle geliştiren, toplumsal ve mesleki hayata hazırlayan yaratıcı drama eğitim alanında yararlanması gereken bir tekniktir (Oruç, 2013).

2.2.1. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Yaratıcı drama, ısınma, doğaçlama ve rol oynama ve değerlendirme olarak üç aşamada gerçekleşir. Bu aşamalar sayesinde yaratıcı dramayı öğrenip, yaratıcı drama yoluyla da bir veya birden çok kazanım öğrenilmektedir. Bu aşamalar:

I. Isınma

Bu aşamada kişinin bedensel ve zihinsel olarak ısınması gerçekleşir. Bu aşama katılımcıları bir sonraki aşamaya hazırlayıp, dikkatlerinin yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Daha çok bedenin hareket ettiği, spor, dans ve hareket olan çalışmalar içerir. Kan dolaşımını, kalp ritmini ve kas hareketlerini etkinleştirir. Bedenin rahatlaması, jest, mimik, ses, nefes gibi ifadeler de bu aşamada yapılan çalışmalardır (Adıgüzel, 2006).

Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcının bedeninin hazır olmasından, kaslarının gevşek tutulması, kendiliğindenliğin oluşması, aktif olma, bir oyun oynamaya hazır olma ve bedenini bu etkinlikleri yerine getirir hale getirme anlaşılır. Bedenin gerilmesi, gevşetilmesi, davranış, jest, mimik, ses, nefes, gibi ifade araçları da bu aşamada yapılacak çalışmaları içerir. Katılımcılarda olan veya oluşan gerginliğin azaltılması, gerektiğinde ortaya çıkarılıp çözümlenmesi bir sonraki aşamanın verimliliği açısından çok önemlidir (Adıgüzel, 2015).

II. Canlandırma

Yaratıcı drama etkinliklerindeki tüm yaşantılar, değerlendirmeler, paylaşımlar bu aşamada gerçekleşir. Oluşturulan dramatik durumları ve anları çözmek için kullanılan teknikler bu aşamada gerçekleşir (Adıgüzel, 2015).

Etkinliklerde oynanan oyunlar ve doğaçlamalar rol oynamalarla sürdürülür. Doğaçlamayı "anlık ortaya çıkan rol" olarak tanımlayabiliriz. Doğaçlamada karakterlerin duygu ve düşüncelerini canlandığı rol oynama, gerçek yaşamda üstlenilecek rollere ortam hazırlar. Doğaçlamalar geçmişin yansımasıdır. Yaşantı ve birikimler bu aşamada yansıtılır (Akoğuz ve Akoğuz, 2013).

III. Değerlendirme

Bu aşamada etkinliklerde elde edilen sonuçlar değerlendirilir. Sürecin özü, niteliği, önemi, çeşitli duygu ve düşünceler üzerine konuşulur. Eğitsel kazanımlar ve ortaya çıkan sonuçlar üzerine konuşulur. Katılımcıların kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumu ileriki yaşantılarına etkisi olup olmadığını, yaşantı ve süreçlerin nasıl algılandığını, nasıl anlaşıldığı paylaşılır. Aynı zamanda konu ve yaratıcı drama bilgisi ile bilgilerin paylaşıldığı aşamadır (Adıgüzel, 2015).

Değerlendirme aşamasında katılımcı duygu düşünme ve yaşantılarını gözden geçirebilir. Farklı bakış açılarına sahip olduklarını fark edip kendilerini özgürce ifade edebilirler. Katılımcıların hisleri, yaşadıkları süreç, güçlük çektikleri yer ve problem çözmelere getirdikleri öneriler bu aşamada konuşulur (MEB, 2014).

2.2.2. Yaratıcı Dramada Kullanılan Yaklaşımlar ve Teknikler

Yaratıcı drama dramatizasyon, rol içinde yazma, imge tiyatrosu, pandomim, donuk imge, toplantı düzenleme, iç ses, rol kartları, sıcak sandalye, fotoğraf karesi,

dedikodu halkası, heykel –tablo oluşturma, süreçsel drama yaklaşımı ve forum tiyatrosu gibi teknikler vardır.

Doğaçlama

Doğaçlama, yaratıcı dramının özünü oluşturur. Kişilerde duygu, düşünce ve iç dünyalarını algılayıp deneyimleme fırsatı verir. Sözlü veya sözsüz oynanan, yazılı metne dayanmayan bir tekniktir. Birey özgür bir biçimde vücudunu kullanır ve kendine güveni artarak yeni duyumlar oluşturur (Günşiray, 1990). Doğaçlamalar serbest bir biçimde kendiliğinden gerçekleşir. Katılımcı kendisine verilen konular üzerine kendiliğinden canlandırmalar gerçekleştirir (Peker, 2015).

Doğaçlamalar sayesinde kişinin veya grubun yaratıcılığı ortaya çıkar. Katılımcıların davranışları ve hayal gücü kullanarak oyun oynamasına da doğaçlama denebilir. Doğaçlamalarda önceden bir rol, olay, mekan veya metin yoktur. Kişinin karşısına beklenmedik bir olay çıktığında düşünmeden, doğrudan harekete geçtiği bölümdür. Doğaçlamalar kaydedilerek oluşmazlar. O anda zihinde canlanan oynanır. Doğaçlamaların kaynağını kişinin kendi yaşantıları belirler. Bu sayede kişi bağımsız düşünme, karar verme, sorumluluk bilinci yeteneklerini kazanmış olur. Sürekli yeni şeyler öğrenen bireyin düşünme becerisi de gelişir (Durağ, 2014).

En önemli özelliği kendiliğinden oluşup doğal olmasıdır. Kişinin dışarıdan herhangi bir uyarı almadan serbest olma yeteneği gelişir ve bu duruma hazır olmayı öğrenir. Yaratıcı dramada sürekli bir şekilde yeni oluşumlar meydana gelir. Katılımcılar o anda neler olabileceğini önceden bilemediği için her türlü duruma hazır olmaları gerekir. Bu sayede kişinin sözcük dağarcığı, akıcı ve anlamlı konuşma yeteneği gelişir (Adıgüzel, 2015).

Rol Oynama

Doğaçlama tekniği ile birlikte kullanılan rol oynama tekniği başka bir kişinin yerine geçip eylemde bulunmasıdır. Kişilerin gerçek dünya ile ilgili deneyimlerinin arttırmasını sağlarken aynı zamanda iletişim becerilerini de güçlendirir. Kişi rol oynamalar ile farklı bakış açısı kazanır. Beden dili, sözel ifade gücü ve problem çözme yeteneğini geliştirir (Adıgüzel, 2015).

Rol oynama dramatisasyonun en önemli bölümünü oluşturur. Oyunda rol oynama karakterin duygu ve düşüncelerini yansıtmak demektir. Diksiyon, telaffuz,

konuşma sırasını bile, başkasının sözünü kesmeme gibi iletişim unsurları gerektirir. Rol oynamada kişi karakteri düşünür, anlamaya çalışır ve böylece empati kurmayı öğrenir. Bu bölümde kişi kendini ifade etmesinde etkili bir tekniktir. Bu teknik tarihsel ve sosyal konuları ele alabilir. Kişi rol yaparken çevresini ve insanları anlamlandırmaya çalışır. Anlama düzeyi ise kendisini başkasının yerine koyduğu zaman oluşur (Durağ, 2014).

Donuk İmge

Donuk imge yaratıcı dramada sözsüz, hareketsiz ve sessiz oluşturulan bir tekniktir. Katılımcıların bireysel ya da grup halinde bir durumu heykel ya da bir fotoğraf karesi ile kendisini izleyen diğer grup üyelerine bu imgeyi anlaması için en iyi ifade şeklini bulmasını sağlar (Adıgüzel, 2015).

Süreçsel Drama Yaklaşımı

Dorothy Heathcote, Gavin Bolton ve Brain Way tarafından literatüre kazandırılan bir yaklaşımdır. Probleme dayalı ve öğretime odaklı olan bu yaklaşım, zamanla yayılır ve tek bir çalışmadan oluşmaz. Bu yaklaşımda drama çalışmaları, birbiriyle ilişkili ama kendi içinde bağımsız ve anlamlı bir yapıdan oluşur. Ön metin ile başlayan bu yaklaşım öğrenme-öğretme sürecine odaklanmıştır. Süreçsel dramada içerik birimi önemi açısından tek bir doğaçlama gerçekleştirilmez. İçerik biriminin öğretilmesi açısından, bir problem durumu içeren ön metin ile başlayıp zaman dilimine yayılan durumlar gelişir (Vural ve Somers, 2012).

Heathcote'un drama anlayışı katılım- cıların yaşantılarına odaklanır. Onların yaşan- tılarından bir "an" alınır, onların kendi hareket ve kararlarıyla bir sonuca gitmeleri sağlanır. Sonuca ulaşma durumunda da katılımcıların bundan zevk alacakları gerçek sonuçlara gidebilmeleri beklenir. Böylece birçok olayın gerçek hayatta başlarına gelmesini beklemek yerine, katılımcıların kurgusal ortamlarda gerçek yaşantılar geçirerek, gerçek yaşamda daha deneyimli olmalarını sağlayarak, onlara deneyim zenginliği kazanmaları için fırsat oluşturur.

Bu bağlamda yaratıcı drama katılımcılar için dünyayı ve olayları daha basit ve anlaşılır kılabilir. Drama süreçleri gerçekmiş gibi yaşanır, çünkü drama gerçek hayatta bulduğumuz kuralların aynısını kullanır. Drama, "yaşamı oynama ve uygulama" aracıdır. Bir katılımcı için başka yerlerde ve zamanlarda, başka insanların

başına gelen olaylara bakmayı veya bir olay sonucunda kişinin kendi deneyimlerini incelemesini olanaklı kılar. Bu durum yaşantı odaklı çalışmaları geniş ölçüde içeren süreçsel drama ile de örtüşür.

Süreçsel dramada katılımcı bir durumun, çatışmanın içine girer, kurgusal gerçeklikte bu çatışmayı yaşar, grupla ve grup içi iletişimle irdelemeye başlar, dener, sorgular, yeniden analiz eder ve gerçekle kurgusal gerçeklik arasında özellikle drama tekniklerinin de yol göstermesiyle süreci yaşar ve bu sürecin devamını da belirler. Bu nedenle bu tür çalışmalarda verilen bilginin tartışılmadan aynen kabul edilmesi, davranışa dönüştürülmesi gibi bir olgu söz konusu değildir. Heathcote, dramayı güçlü bir öğretim aracı olarak görmüştür (Adıgüzel, 2006).

Forum Tiyatro

Brezilyalı tiyatro kuramcısı Augusto Boal tarafından gelişmiş olan Ezilenlerin Tiyatrosu tekniklerinden biri forum tiyatrodur. Yaratıcı drama çalışmalarında bir teknik olarak kullanılan forum tiyatro, bir tiyatro yaklaşımıdır. Bu teknikte seyircilerin oyunun içine girip oynadığı bir aşamadır. Bir baskı durumunu, toplumsal ya da politik bir sorun donuk imgelerle canlandırılır. Ön oyunda problem durumu oyuncular tarafından canlandırılır. Ön oyun bitiminde “joker” sahneye gelir ve seyircilere oyundaki sorunları nasıl çözebileceklerini, sorunların tanıdık olup olmadığını sorar. Daha sonra oyun bir kez daha başlar ve seyirci istediği an da “dur” deyip oyunu durdurabilir. Bu aşamada seyirci isterse baş kahramanın ya da istediği şeyin yerine geçerek kendisine en uygun geldiği şekilde oynar. Seyirci kendi çözümünü oynar ve dilediği zaman sahneden ayrılır. İlk oyuncu oyuna devam eder ve bir başka seyirci de istediği zaman oyuna müdahale edip soruna çözüm üretebilir (Boal, 2014).

Forum tiyatro tekniği seyircinin oyuna müdahale edip kendisinin oynayabileceği bir tekniktir. Forum tiyatro seyirciyi çözüm bulmaya yönlendirir. Seyirciyi harekete geçirip problem “müdahale” etme hakkı verir. Müdahaleler yolu ile doğruyu gösterme ve sürece katkı koymaya yardım eder (Özen, 2012).

2.3. Ezilenlerin Poetikası

Tiyatro önceleri, açık havada özgürce şarkı söyleyen insanlara doluydu. Sonrasında egemen sınıflar tiyatroyu ele geçirip kendi mülkületlerine aldılar. İlk olarak, oyuncularını seyircilerden, oynayanlar ve seyredenler olarak ayırdılar. İkinci

olarak, oyuncular arasında baş rolleri kitlelerden ayırarak, baskıcı fikir aşılınmaya başlandı. Ezilen halklar kendilerini özgürleştiriyor ve tiyatroyu tekrardan ele geçiriyorlar. Engeller kaldırılıp yeniden oynanmaya başlanmalıdır (Boal, 2014).

Birçok sanat düşünürü ve felsefecilerin görüşlerini olumlu ve olumsuz yanlarını ele alarak günümüze kadar getiren Augusto Boal, Ezilenlerin Tiyatrosu adını verdiği bir teatral oluşturmuştur. Ezilenlerin Tiyatrosu farklı biçimlere sahip teatlar yaklaşımlardır. Bu yaklaşımlar; Fotum tiyatrosu, İmge Tiyatrosu, Görünmez Tiyatro, Gazete Tiyatrosu olarak bilinir.

Ezilenlerin Tiyatrosu her zaman toplumda ezilenden yanadır. Ezileni özgürlüğe götürecek yollar arar. Eylemi ve ileride karşılaşılabilecek eylemlerin hazırlığını yapar. Klasik tiyatrodaki “seyirci” bir problemi değiştirme gücüne sahip değildir. Kendisine sunulanı sadece seyrederek. Boal ideal olana ulaşmak için her düşüncenin önemini vurgulamaktadır (Özen, 2012).

Ezilenlerin Poetikası'nın temel amacı seyircileri öznelere, oyuncular dramatik eylemin dönüştürücüleri haline getirmektir. Aristoteles'in önerdiği poetikada, seyirci yerine oyuncu düşünür karar verir ve seyircinin düşüncelerini saklı tutar. Ezilenlerin poetikasında ise eyleme odaklanılır. Seyirci düşüncelerini oyuncuya bırakmadan kendisi müdahale eder. Eylemi istediği gibi değiştirir, geliştirir ve çözümler üretir. Seyirci özgürleşir ve bütün olarak eyleme geçer (Boal, 2014).

2.3.1. Ezilenlerin Tiyatrosunda Katarsis

“Taklit” yani “mimesis” Boal'ın Aristo'nun tragedya sistemi ile hesaplaşmasını oluşturur. Mimesis yeniden oluşumdur. “Sanat doğayı taklit eder” sanat aslında yaratılmış şeylerin yaratılışının yeniden yaratma anlamını taşır. Aristo, mimesis kavramından yola çıkarak sanat-politika ilişkisini oluşturup tragedya için en önemli şeyin adalet olduğunu ve yasalara uymanın mutluluk getirdiğini savunur. Bunun üstüne Boal “katarsis” kavramını sorgulamaya başlar. Katarsis bir arınmaysa neyi aradığı, bir düzeltme ise neyi düzettiğini sorgular.

Aristonun tiyatrosunda seyircinin sahneye müdahale edememe kuralı vardır. Seyirciler sadece gözlem yapar. Bir kavram oynanıyorsa oyuncu bu durumu seyredenler yerine yapması seyircide katarsis meydana getirmesini sağlar. Bunu

seyirci-oyuncu sahneye gelip seyirci adına yapsaydı katarsis yerine eyleme geçme gücü kazanmış olurdu (Kuyumcu, 2012).

Ezilenlerin tiyatrosu, geleneksel tiyatrodaki gibi sadece oturup oyuncuların eylemlerini gözlemlediği bir tiyatro değildir. Ezilenlerin tiyatrosunda seyirciler katılımcı ve müdahalecidirler. Burada seyirci olmak kendini eyleme hazırlamak demektir. Ezilenlerin tiyatrosu seyirciye bir öneride bulunur o da “müdehaledir”. Geleneksel tiyatroda düşünülmesi istenen imgeler sunulurken, ezilenlerin tiyatrosunda ise bu imgeleri başkalarıyla değiştirmek vardır (Boal, 2012).

İlk durumda gerçek eylem yerine geçen kurgusal eylem sahnede gösterilir. İkinci durumda ise sahnede gösterilen eylem bir alternatiftir ve seyirciden yeni eylemler oluşturması istenir. Seyirciden gelen eylemler değiştirilmesi istenen eylemlerin öncülüğünü yapan ön eylemlerdir.

Eylemi düşünmek, onun provasını yapmak bile bir eylemdir ve bu eylem gerçek hayatta problem çözmemize katkı koyacaktır. Geleneksel tiyatrodaki ezilenlerin tiyatrosundan farklı olarak oyuncu seyirci adına değil seyirci yerine oynar. Ezilenlerin tiyatrosunda seçim her zaman seyircinindir müdahale edebilir veya etmeyebilir. Sahneye çıkabilir veya çıkmayadabilir. Asıl amaç huzuru bulmak değil, dengesizliği hazırlayıp eylemin yolunu bulmaktır. Burada seyirci müdahaleleri ile oyuncuyu arındırır yani bir “Katarsis” meydana getirir (Boal, 2012).

2.3.2. Ezilenlerin Tiyatrosu ve Augusto Boal

Augusto Boal, Brezilyalı tiyatro adamıdır. Tiyatro çalışmalarında yaptığı oyunlarda ezilenin sesi olmak, tiyatroyu demokratikleştirmek istemiş ve yıllardır bunun için çabalamıştır. En büyük amacı seyirciyi edilgen bir konumda oyuncuları seyretmekle yetinmeyen etkin katılımcılar haline getirmektir. Boal kısa sürede bu isteğini gerçekleştirmiş ve bu tiyatro biçimi tüm dünyaya yayılmıştır (Özen, 2012).

Boal Latin Amerikada, insanların dövüldüğü, işkence edildiği, sokaklara atıldığı, öğrencilerin yok edilmeye çalışıldığı, işkence edildiği, öldürüldüğü bir dönemde doğdu. Bu gözlemlerinden dolayı da ezen-ezilen ilişkisini sorguladı. Boal insanların özgürleşmesini, kendi yollarını bulmaları için “Ezilenlerin Tiyatrosu”nu kurdu. Bu poetikayı oluştururken Paulo Frerie’den etkilenen Boal, Frerie’nin tarlalarda çalışan işçilere okuma yazma öğretmek için kullandığı yöntemi tiyatroya

uyarlamıştır. Frerie, Ezilenlerin Pedagojisi kitabında iki çeşit eğitim modeli vardır. Bunlar; Bankacı Eğitim modeli ve Problem Tanımlayıcı eğitim modeli'dir.

Ezen-ezilen ilişkisi Bankacı Eğitim Modelinde meydana gelir. Burada anlatıcı ve dinleyen vardır. Bir konuyu anlatma sürecinde cansızlaşma meydana gelir. Dinleyen hareketsizleşir, eylemde bulunmaz ve anlatan tarafından ne gelirse onu sadece onu alır. Freire buna karşı olarak Problem Tanımlayıcı Eğitim Modelini oluşturur. Bu modelde anlatan ve dinleyen karşılıklı diyalog içindedir. Dinleyen sadece karşıdan geleni alan değildir, eyleme geçer ve karşılıklı öğrenme başlar.

Promlem Tanımlayıcı eğitim dünyadaki gerçek ilişkileri ele alır. Soyut veya insanlardan bağımsız değildir. Bu eğitim modeli sayesinde dünyada var olma tarzını eleştirel olarak kavrarlar. Dünyanın durağan bir gerçeklik olmadığını, sürekli değişen bir gerçeklik olarak kabul edilir. Promlem Tanımlayıcı eğitim modeli sayesinde anlatan ve dinleyen birbirlerini düşünüp dünyayı anlamaya çalışırlar. Düşünmek ve eyleme geçmek bir gerçekliktir.

Bankacı Eğitim Modeli ile Problem Tanımlayıcı Eğitim Modelini karşılaştıracak olursak; bankacı eğitim modeli sadece bir diyalogdur ve bazı olguları gizlemeye çalışır. Anlatan dinleyiciye tepeden bakar, yaratıcılığı önler. Bir problemi çözmek yerine onu kabullenmeyi öğretir. Problem Tanımlayıcı eğitim modelinde ise; olgular gizlenmek yerine ortaya çıkarılır. Sorgulayıcı, eleştirel düşünen bireyler yetiştirmek ve probleme çözüm üretmek asıl amaçtır.

Agusto Boal'ın amacı pasif insanları eyleme geçirmektir. Seyircilerden aktif olmaları ve çözüm üretmelerini bekler. Seyirci isterse baş rolde olan oyuncunun yerine geçip eylemi dönüştürebilir. Bunu içinde Freire'nin ezilenlerin poetikasıdan yararlanır (Kuyumcu, 2012).

2.4. Forum Tiyatroda Seyirciyi Oyuncuya Dönüştürme

Seyirci oyuncuya dönüştürme işlemi dört aşamada gerçekleştirilebilir.

İlk aşama; kişinin kendi vücudunu tanıması, sınırlarını bilmesi gerekir. Bedenin rahat kullanabilmesi için, esnekliği sağlamak için gereken aşamadır. Çeşitli oyun ve egzersiz sayesinde kas yapılarının rahatlamasının yanı sıra alıştırmalar sayesinde kişi, toplumsal yaşamdan dolayı oluşan rahatsızlıklarını tanır.

İkinci aşamada ise; kişinin vücut yolu ile kendini ifade etmesidir. Bu aşamaya vücutu anlatımsal kılmak denmektedir. Tüm anlatım biçimlerinden vazgeçmiş kişinin kendisini vücut yoluyla ifade etmesidir. Katılımcılardan karakteri yorumlası değil oynanması istenir. Oyun kişinin kendini ifade etmesine yardımcı olur.

Üçüncü aşama; dil olarak tiyatro. Burada kişi tiyatroyu geçmişten imgeler sergileyen tamamlanmış bir ürün olarak değil yaşayan ve bugüne ait bir dil olarak kullanılır. Önceki aşamalarda amaç vücutu tanıyarak kişiyi üçüncü aşamaya hazırlardı. Seyircinin performansına doğrudan katıldığı üç düzey söz konusudur. Seyircinin eyleme tam anlamıyla katıldığı aşamadır.

İlk düzey; eş zamanlı dramaturji. Seyircilerin fiziksel olarak sahnede bulunması gerekmeden katılım sağlamasıdır. Seyirciler, oyuncular oynarken yazarlar.

İkinci düzey; imge tiyatrosudur. Oyuncuların vücutlarıyla oluşturduğu imgeler yoluyla sürece doğrudan katılırlar. Katılımcılardan görüşlerini konuşmadan ifade etmeleri istenir. Görüş ve duygularını vücutlarını kullanarak ifade etmeleri gerekir. Bir heykeltraş gibi diğer katılımcılarda kilden oluşmuş gibi şekil vererek konuşmadan sadece yüz ifadesiyle görmek istediği ifadeyi gösterir.

Üçüncü düzey; forum tiyatrosu. Seyirciler eyleme doğrudan katılıp oynadıkları düzeydir. Seyircinin oyuncuya, eyleme dönüştüğü düzeydir. Çözümü zor olan bir problem seyirciye oynanır. Oyun bittikten sonra seyirciye bu duruma katılıp katılmadığı sorulur ve bir kez daha oyun sergilenir. Bu bölüm seyircinin oyuna müdahale edip oyuna katıldığı ve probleme çözüm bulduğu aşamadır. Seyirci istediği oyuncunun yerine geçip müdahale edebilir. Buradaki esas amaç seyirciyi harekete geçirip eyleme katılmasını sağlamaktır.

Dördüncü aşama; bu aşama “Söylem Olarak Tiyatro” adı ile geçmektedir. Burada seyirci oyuncunun temaları tartışma ve belli eylemin provasını yapma ihtiyacı için yaptığı gösterilerdir (Kuyumcu, 2012). Ortaya ne çıkacağı belli değildir. Oyuncuların halk olduğunaşamadır. Seyircinin katılıp soru sormasını sağlayan aşamadır (Boal, 2012). Bu Gösteriler 7 aşamada gerçekleşir:

1 Gazete Tiyatrosu: Gazete haber başlıklarının ya da bir dramatik olmayan malzemenin performansa dönüştürülmesidir. Bu tiyatro halk tiyatrosudur.

2 Görünmez Tiyatro: Görünmez Tiyatro sahnesi oynayan bir ortamda ve seyircilerin olmadığı herhangi bir yerde sergilenir. Mekan restoran, kaldırım, fırın veya bir cafe olabilir. İzleyenlerin tesadüfen orda olmaları gerekir ve oynanan oyunun bir gösteri olduğunu düşünmemeleri gerekir.

3 Fotoroman: Birçok Latin Amerika ülkesinde, yöneten sınıfın ideolojisinin yaygınlaşması için bir araç işlevi gören, hayal edilebilecek en düşük düzeyde bir alt-edebiyat, bir fotoroman salgını vardır. Bu teknikte bir fotoroman olay dizisinin kaynağı belirtilmeden genel olarak anlatılması gerekir. Daha sonra katılımcıdan oynaması istenir ve oynanan fotoroman ile anlatılan öykü karşılaştırılıp farklılıkları tartışılır.

4 Baskının Kırılması: Güçlü sınıflar gücü olmayan sınıfları baskı yoluyla kendi idareleri altına alırlar. Kendi değerlerine sahip olan baskıcı sınıf karşı tarafı zorla tek taraflı bir şekilde ezer. Bu teknikte katılımcılardan baskıda olup istemedikleri bir durumu düşünmeleri istenir. Bu durumu kişiye özel değil birçok kişi tarafından hissedilmesidir. Baskı durumu oynandıktan sonra oyun tekrar oynanır. Bu kez katılımcı baskı durumunu kırmaya çalışır.

5 Mit Tiyatrosu: Bir öykünün tüm gerçekliklerinin ortaya çıkarılıp mantıklı bir şekilde anlatmaktır.

6 Analitik Tiyatro: Katılımcıların anlattığı herhangi bir öyküyü oyuncular doğaçlar. Daha sonra her bir karakterin taşıdığı toplumsal roller ayrıştırılır. Katılımcılardan her bir rolü simgeleyen fiziksel nesne seçmeleri istenir.

7 Ritüeller ve Maskeler: Toplumun kültürünü üretim ilişkileri belirler. Kültürel unsurlar, ritüeller ve insanların toplumdaki yerini belirler. Bu teknikte rollerini ve yerine getirmek zorunda oldukları ritüellere göre taktıkları davranış maskelerinin çıkarılması işlenir (Boal, 2012).

2.5. Forum Tiyatrosunda Joker

Joker kavramı forum tiyatronun içinde bulunmaktadır. Forum Tiyatrosu'nun

yöntemde farklılaşan uygulamalarda birden çok özelliklerden biri de joker sistem uygulamasıdır. Forum tiyatro uygulamalarında, dramatik eylemin katılımcılar tarafından büyük bir öneme sahip olması ve bir sorunu içermesi gerekir. Bu sorunun büyüklüğü önemlidir çünkü katılımcıyı düşünmeye ve eyleme doğru kışkırtması gerekir. Joker çalışmanın yöneticisi değildir. Jokerin görevi katılımcıları cesaretlendirip onları eyleme yönlendirmektir. Bilinenleri anlatmaları ve deneyimlemeleri için teşvik eder. Önceden çözüm hazırlayıp bunları seyirci-oyunculara yöneltmez. Amacı seyircilerin kendi çözümlerini bulup sahnede oyuncunun yerine geçip bu deneyimi yaşamalarını sağlamaktır (Durağ, 2014).

Joker için sahne ile salon arasındaki trafiği düzenleyen kişi de denebilir. Ön oyun bittiğinde sahneye gelip seyircilere açıklama yaptıktan sonra seyirciye ezilenin durumunu nasıl düzeltebileceği gibi sorular yöneltir. Joker iletişimi sağlayan kişidir ancak kaçınması gereken bazı şeyler vardır. Örneğin, seyirciyi etkileyip yönlendirecek eylemlerin hepsinden uzak durması gerekir. Açık ve net olmayan konuşmalar yapmamalıdır. Problemi tartışmaya açarken kendi düşüncelerini açıklamamalı, bunu seyirciye bırakmalıdır. Joker kişisel olarak herhangi bir şeye karar verme yetkisine sahip değildir. Oyunun kurallarını açıklayıp kurallara göre yürütülmesini sağlar (Kuyumcu, 2012).

2.6. Bakı analizi ve Forum Tiyatro

İnsan farkında olmadan baskı durumu doğal ve yaşamın bir parçasıymış gibi algılayabilir. Gelenekler ve dayatmalar insanın farklı düşünmesine engel olabilir. Kişi hiçbirşeyi olduğu gibi kabul etmek zorunda değildir. İnsan öncelikle dünyayı tanımalı ve çözmesi gereken bir problem olduğunu düşünmelidir. Çevresinde olup bitenin farkında olması gerekir. Ancak bu problemlere insan alışır ve normalmiş gibi değiştirme ihtiyacı duymadan yaşar. Koşulları olduğu gibi kabul edip uyum sağlar (Kuyumcu, 2012).

Bakı çeşitleri yaşamımızda bulunmaktadır. Paulo Freire “Ezilenlerin Pedagojisi” adlı eserinde insanın varlık nedenini “kendi dünyası üzerinde eylemde bulunmak, bu dünyayı dönüştüren bir özne olmak, daha zengin bir hayata giden yepyeni olanaklara doğru hareket etmek” olarak açıklamaktadır (Kuyumcu, 2012).

Dünyada kuralları Kabul etmek zorunda olduğumuz, kapalı, korunma

ihtiyacı olan ve ayak uydurma zorunluluğu olan bir dünya değildir. Dünya üzerindeki problemleri tanıyıp çözümler üretmek gerekir. Bu problemleri insanoğlu tarihini oluştururken kullandığı araçlardı. İnsanın görevi birçok soruna çözüm üretip yeni olanı yapma cesareti göstermektir.

Toplumda iki çeşit düşünce vardır. Bunlardan ilki kabullenmedir. Kişi içinde bulunduğu durumu kabuleder ve uyum sağlayıp değiştirme çabası göstermez. Diğeri ise yarının önceden belli olduğuna inanır. Yani kismet ve kaderci düşüncesi vardır. Her iki düşüncede özgürlüğü kısıtlayıcı durumlar içerir. Baskının farkında olmaları için bu kısır döngünün kırılması gerekir.

2.7. Forum Tiyatronun Kullanım Alanları

Nihal Kuyumcu halk eğitimi çalışmasında forum tiyatro tekniğinden yararlanmıştı. Bu çalışmadaki amaç demokrasi, insan hakları gibi evrensel konuları içselleştirilip öğretmektir. Çağdaş insan, haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, eleştirel bilinç, düşünme ve düşündüğünü ifade etme, ifade edebilme gücüne sahiptir. Bu becerilerin forum tiyatro ile kazanılacağını düşündüğünden bu çalışmaya yer vermiştir.

Çağdaş Drama Derneği İstanbul Şubesi'nin uzun süre önce Luciano İogna'nın yönetiminde başlattığı Forum Tiyatro çalışmaları gelişerek ilerlemiş, ekip faklı forum oyunları üretmiştir. Forum Tiyatro Birimi kurmuştur. Gerek Luciano İogna'nın eğitim sürecinden alınan bilgilerin aktarılması, gerek uzun soluklu bir Forum Tiyatro yapısı inşa etmek amaçlanmaktadır.

İstanbul'da bulunan "Sahne İşte" tiyatro ekibi eğitim ve uygulama yöntemlerinde etkin bir şekilde forum tiyatro tekniğinden faydalanmaktadır. Sahne İşte, iş yerlerinin fikirlerini, projelerini eğitimlerini, tanıtımlarını, sosyal sorumluluk projelerini, ürün lansman çalışmalarını klasik yöntemlerin durağanlığından uzak, daha etkin, daha katılımcı, daha kalıcı ve daha keyifli hale getirmek için çalışmalarında forum tiyatro tekniği kullanmaktadır (<http://www.sahneiste.com>).

UNESCO forum tiyatroyu sosyal değişimler için önemli bir eğitim aracı olarak kabul etmiştir (Kuyumcu, 2012).

2.8. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Onur (2016), “Yaratıcı Dramada Forum Tiyatro Tekniği Kullanmasının Annelerin İletişim Becerisini Gelişmesine Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde ilkokulda öğrenim gören öğrencilerin annelerinin iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Sümbüloğlu (2014), “Forum Tiyatro Tekniği Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnsanlar ve Psikolojik Yardım Arama Davranışına Yönelik Tutumlar Üzerinde Etkisi Olabilir Mi?” başlıklı yüksek lisans tezinde ön test ve son test olmak üzere deneysel desen kullanarak çalışmasını sürdürmüştür. Forum tiyatro tekniğinin yedinci sınıf düzeyindeki ergenlerin ruhsal hastalıklara yönelik inançlarının ve psikolojik arama davranışlarına yönelik tutumları üzerinde etkisi olup olmadığını incelemiştir.

Durağ (2014), “Oyun Süresinde Yaratıcı Drama ve Forum Tiyatro İlişkisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, oyun ile yaratıcı drama ve forum tiyatro arasındaki ilişkiyi koymak üzere yapmış ve bu ilişkiyi bularak incelemiştir.

Day (2010), “Diğer İnsanların Ayakkabılarına Kendinizi Koymak: Okullarda mülteci ve evsizleri araştırmak için Forum tiyatrosunun kullanımı” adlı çalışma, okuldaki mülteci çocuğunun konusunu ele alan bir Forum tiyatrosu çalışmasının katılımcıları arasındaki etkileşimleri ve etkileşimleri incelemiştir. Oyuncuların kendi hayatları boyunca evsiz ve / veya mülteci oldukları bir Birleşik Krallık tiyatro şirketi tarafından sahnelenen çalışma, üç Londra ikincil devlet okulunda yapıldığı için araştırıldı. Bulgular, atölye çalışmasının, okulda mülteci öğrencilerle karşılaştıklarında, günlük yaşamlarında karşılaştıkları ahlaki ikilemleri yansıtan öğrencilerle son derece ilgili olduğunu ortaya koymuştur. Bu interaktif atölye, onlara gerçek hayattaki durumlara potansiyel olarak uygulanabilecek ahlaki davranışı denemeye fırsat verdi. Öğrenciler atölye çalışmasının kendilerini hem “diğer insanların ayakkabılarına”, hem de atölyedeki kurgusal karakterlere ve okulda tanıdıkları gerçek insanlara koymalarını sağladığını hissettiler. Oyuncuların evsiz ve mülteci geçmişleri, atölye çalışmasının gerçekliğini yoğunlaştırdı.

Forum tiyatro atölyesi, öğrencileri kendi hayatlarında ahlaki aktörler olmaya teşvik etmeyi amaçladı. Bununla birlikte, bunu yapma yeteneği, gündeme getirilen konular üzerinde hem ahlaki düşüncenin eksikliği, hem de çalışmanın ardından

uygun ahlaki eylemde rehberlik ile sınırlanmıştır. Bu takip yokluğu, çalışmanın öğretmenler tarafından bir drama faaliyeti olarak algılandığı ve öğretmenlerin kişisel, Sosyal ve Sağlık Eğitimi alanına ait olduğunu düşündüğü ahlaki içeriğine yönelik hiçbir girişimde bulunulmadığı ile ilgilidir.

Rince, Newell, Morgan (2007), “Yaşlı yetişkinler için bir ev telekomünikasyon sisteminin tasarımında bir yöntem toplama gereksinimleri olarak Forum Tiyatrosu” adlı çalışmada, yeni teknolojinin tasarımında gereklilikleri ortaya çıkarma yeteneği, genç nesiller gibi günümüzün kullanıcı ara yüzleri ile aynı düzeyde yakınlık ve anlayışla büyümüş olmayan eski nesil kullanıcılarla özellikle sorunlu olduğunu kanıtlamıştır. Ayrıca yaşlı insanların ana akım teknolojisinin gelişim sürecinde zayıf bir şekilde temsil edildiği yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu makalede, yeni bir dijital televizyon tabanlı iletişim sisteminin geliştirilmesinde "Forum Tiyatrosu" nun bir ihtiyaç toplama yöntemi olarak nasıl kullanılabileceğini eleştirel olarak incelemişlerdir. Canlı tiyatronun, yeni fikirleri kolaylaştırmak için seyirci katılımcılar ve aktörler arasında “ortak bir zemin” oluşturduğunu ve tanınmayan ve büyük ölçüde tanımlanmamış olanların geliştirilmesinde tasarımcıların ve ilgili profesyonellerin ilgiyi ve anlayışı teşvik etmek için canlı tiyatronun nasıl kullanılabileceğini tartışmışlardır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama teknikleri, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmada etik yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli yaratıcı drama eğitiminde forum tiyatro tekniğinin öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerine ne ölçüde katkı sağladığını öğrenci görüşlerine dayandırılarak hazırlanmış nitel araştırma yöntemlerinden, betimsel bir çalışmadır.

Betimsel araştırma yönteminde temalar önceden elde edilen verilere göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerine katılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlemlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Şimşek ve Yıldırım, 2016).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 akademik yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa Türk Lisesi Düşünce Kulübüne devam eden 15-18 yaş arası öğrenciler oluşturmaktadır. Lise 1 öğrencilerinden 5, lise 2 öğrencilerinden 3, lise 3 öğrencilerinden 6 ve lise 4 öğrencilerinden 3 kişi olmak üzere toplamda 17 öğrenci araştırmaya katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme forumları kullanılmıştır. 1 tiyatro alanı uzmanı ve 3 yaratıcı drama uzmanı olmak üzere dört alan uzmanına danışılmıştır.

Lise öğrencilerinin kendini ifade etmede yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği konusunda bir uygulama çalışması yapılarak ve uygulama sonrası lise öğrencilerinin kendini ifade etme becerisi konusunda sözel, dinleme, düşünme becerilerinin katkısı konusundaki görüşleri yazılı olarak alınmıştır.

3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan dört alan uzman ile görüşülmüş ve alınan dönütler doğrultusunda yeniden yapılandırılarak forma son şekli verilmiştir. Forum kişisel bilgiler, görüşme yeri, saati ve lise öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerilerini saptamaya yönelik 8 sorudan oluşmaktadır (Ek. IV). Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerini saptamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.2. Günlük

Günlük araştırmacı tarafından uygulama süresince (10 hafta) tutulmuştur. Günlük buna göre kişinin bir gün boyunca gördüklerini, yaşadıklarını günü gününe yazdığı yazılardır.

3.4. Verilerin Toplanması

Lefkoşa bölgesinde yer alan Lefkoşa Türk Lisesi Felsefe ve Düşünce Klübü'ne devam etmekte olan 15-18 yaş arası öğrencilere etkinlik yapmak üzere KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü'nden izin alınarak uygulanmıştır.

Katılımcıların kendilerini ifade etmelerini geliştirmek için 10 haftalık yaratıcı drama etkinlikleri hazırlanmıştır. Etkinlikler dört alan uzmanından alınan onay doğrultusunda yapılmıştır. Etkinlikler haftada 2 saat olmak üzere toplamda 20 saat yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Tezin alt amaçları doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen bilgiler raporlaştırılarak bulgular ve yorumlar kısmında sunulmuştur. Çalışma verileri değerlendirilirken ön ve son görüşme soruları karşılaştırılması ve frekans hesaplaması verilmiştir.

3.6. Araştırmada Etik

Araştırma verilerini toplanmadan 6nce, KKTC Milli Eğitim ve K6lt6r Bakanlığı Genel Orta6đretim Dairesi M6d6rl6đ6'ne araştırmanın konusu ve amacı ile ilgili yazılı bilgi verilmiş ve gerekli izin yazısı (Ek. II) alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Lise öğrencilerinin kendini ifade etmede yaratıcı dramada felsefi öykülerden hareketle forum tiyatro tekniği konusunda nasıl bir uygulama çalışması planlanabilir?

Araştırmacı tarafından oluşturulan etkinlik paketi (Ek. I) 10 hafta süreyle lise öğrencilerine uygulanmıştır. Etkinlik paketinin hazırlanmasında;

Forum tiyatro tekniği kullanıp felsefi öykülerden yararlanarak planlanmıştır. İlk etkinlikte “Küçük Prens” kitabı kullanılmıştır. İkinci etkinlik ve devamında ise “Çıtır Çıtır Felsefe” kitaplarından “Doğa ve Kirlilik”, “İyi ve Kötü”, “Adalet ve Haksızlık”, “Güzellik ve Çirkinlik”, “Savaş ve Barış”, “İş ve Para”, “Özgür Olan ve Olmayan”, “Oğlanlar ve Kızlar” ve “Gerçekten ve Yalancılıktan” adlı kitaplardan hikayeler forum tiyatro tekniği ile canlandırılmıştır. Forum tiyatrodaki bu kitapları kullanmadaki neden ise, problem durumu içeren bir hikayenin sınıfta canlandırılmasını ve öğrenciyi probleme müdahale etmesini sağlamaktır.

Forum tiyatro ısınma ile başlar. Daha sonra sınıf seyirci ve oyuncu olarak iki bölüme ayrılır. Oyuncular seçilen hikayeleri okur ve ön oyunu oynamaya başlar. Ön oyun bitiminde joker sahneye gelir ve hikayedeki problem durumunu seyirciye sorar. Problem durumu hatırlandıktan sonra oyun tekrardan oynanır. Bu aşamada seyirci oyunu durdurarak isterse oyuncunun yerine geçerek probleme çözüm üretmeye başlar. Oyun mutlaka bir çözüme ulaştıktan sonra sona erer. Forum tiyatrodaki problem durumları kişiyi düşünmeye yöneltir. Sürekli düşünen bireyin yaratıcılığının gelişmesi beklenir. Forum tiyatro tekniğindeki amaç seyirciyi sürekli aktif tutmaktır. Aktif olan katılımcının kendini ifade etme becerisi gelişir. Bu doğrultuda yaratıcı dramada felsefi öykülerden hareketle forum tiyatro tekniği içeren uygulama çalışması planlanabilir.

1.2. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Hakkındaki Ön ve Son Görüşme Soruları Karşılaştırılması

KKTC Lefkoşa bölgesinde lise öğrencileriyle 10 hafta süren yaratıcı drama yöntemi forum tiyatro teknikleri ile uygulanan çalışma öncesi ve sonrasında öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme forumundan elde edilen sonuçlar tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.2.1.

Bir tartışmada konu hakkında söz alıp fikrini söyleme durumu

Ön Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	2	1	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	16	1	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	3	0	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	17	0	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce lise 1 öğrencilerinden 5, lise 2 öğrencilerinden 2, lise 3 öğrencilerinden 6, lise 4 öğrencilerinden 3 kişi evet derken, lise 2 öğrencilerinden 1 kişi hayır yanıtını vermiştir. Uygulama sonrası ise çalışmaya katılan 17 kişinin tamamı evet yanıtını vererek grup içerisinde kendini söz alıp ifade etme konusundaki çekincesini azaltmıştır.

4.2.2.

Kendiyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumu

Ön Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	3	2	
Lise 2	2	1	
Lise 3	4	2	
Lise 4	0	3	
Toplam	9	8	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	0	5	
Lise 2	0	3	
Lise 3	0	6	
Lise 4	0	3	
Toplam	0	17	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin “Kendiyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumu” ön görüşmede verdikleri cevapların ve son görüşmede verdikleri cevapların karşılaştırması görülmektedir. Uygulama öncesinde lise 1 öğrencilerinden 3 kişi, lise 2 öğrencilerinden 2 kişi, lise 3 öğrencilerinden 4 kişi evet derken, lise 1 öğrencilerinden 2 kişi, lise 2 öğrencilerinden 1 kişi, lise 3 öğrencilerinden 2 kişi, lise 4 öğrencilerinden ise 3 kişi hayır cevabı vermiştir. Uygulama sonrası ise çalışmaya katılan 17 kişinin tamamı hayır yanıtı vererek kendileriyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumunu tamamen ortadan kalktığı görülmüştür.

4.2.3.

Biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumu

Ön Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	1	2	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	15	2	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	3	0	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	17	0	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin “Biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumu” ön görüşmede verdikleri cevapların ve son görüşmede verdikleri cevapların karşılaştırması görülmektedir. Uygulama öncesinde lise 1 öğrencilerinden 5 kişi, lise 2 öğrencilerinden 1 kişi, lise 3 öğrencilerinden 6 kişi, lise 4 öğrencilerinden ise 3 kişi evet derken, lise 2 öğrencilerinden 2 kişi hayır yanıtını vermiştir. Uygulama sonrası ise çalışmaya katılan 17 kişinin tamamı evet yanıtını vererek biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koyma durumuna katkı sağlamıştır.

4.2.4.

Kendini ifade edebilme durumu**Ön Görüşme**

	EVET	HAYIR	
Lise 1	3	2	
Lise 2	2	1	
Lise 3	4	2	
Lise 4	3	0	
Toplam	12	5	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	3	0	
Lise 3	5	1	
Lise 4	3	0	
Toplam	16	1	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin “Kendini ifade edebilme durumu” ön görüşmede verdikleri cevapların ve son görüşmede verdikleri cevapların karşılaştırması görülmektedir. Uygulama öncesinde lise 1 öğrencilerinden 3, lise 2 öğrencilerinden 2, lise 3 öğrencilerinden 4, lise 4 öğrencilerinden 3 kişi evet derken, lise 1 öğrencilerinden 2 kişi, lise 2 öğrencilerinden 1 kişi ve lise 3 öğrencilerinden 2 kişi hayır yanıtını vermiştir. Uygulama sonrasında 16 kişinin kendini ifade edebilme durumuna katkı sağlarken, lise 3 öğrencilerinden 1 kişi hayır yanıtını vererek gelişim göstermemiştir.

4.2.5.

Bir problemi çözmekte zorlanma durumu

Ön Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	1	4	
Lise 2	1	2	
Lise 3	1	5	
Lise 4	1	2	
Toplam	4	13	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	0	5	
Lise 2	0	3	
Lise 3	0	6	
Lise 4	0	3	
Toplam	0	17	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin “Bir problemi çözmekte zorlanma durumu” ön görüşmede verdikleri cevapların ve son görüşmede verdikleri cevapların karşılaştırması görülmektedir. Uygulama öncesinde önce lise 1 öğrencilerinden 1, lise 2 öğrencilerinden 1, lise 2 öğrencilerinden 1, lise 3 öğrencilerinden 1, lise 4 öğrencilerinden 1 kişi evet derken, lise 1 öğrencilerinden 4 kişi, lise 2 öğrencilerinden 2 kişi, lise 3 öğrencilerinden 5 kişi, lise 4 öğrencilerinden 2 kişi hayır yanıtını vermiştir. Uygulama sonrası ise çalışmaya katılan 17 öğrencinin tamamı hayır yanıtını vererek bir problemi çözmekte zorlanma durumu azalmıştır.

4.2.6.

Karşındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumu

Ön Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	2	1	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	16	1	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	3	0	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	17	0	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin “Karşındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumu” ön görüşmede verdikleri cevapların ve son görüşmede verdikleri cevapların karşılaştırması görülmektedir. Uygulama öncesinde lise 1 öğrencilerinden 5 kişi, lise 2 öğrencilerinden 2 kişi, lise 3 öğrencilerinden 6 kişi, lise 4 öğrencilerinden 3 kişi evet derken, lise 2 öğrencilerinden 1 kişi hayır yanıtı vermiştir Uygulama sonrası ise çalışmaya katılan 17 öğrencinin tamamı evet yanıtını vererek karşındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumuna katkı sağlamıştır.

4.2.7.

Sürecin katkı sağlayacağını düşünme durumu

Ön Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	3	0	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	17	0	17

Son Görüşme

	EVET	HAYIR	
Lise 1	5	0	
Lise 2	3	0	
Lise 3	6	0	
Lise 4	3	0	
Toplam	17	0	17

Bu tablolarda çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin “Sürecin katkı sağlayacağını düşünme durumu” ön görüşmede verdikleri cevapların ve son görüşmede verdikleri cevapların karşılaştırması görülmektedir. Uygulama öncesinde lise 1 öğrencilerinden 5, lise 2 öğrencilerinden 3, lise 3 öğrencilerinden 6 ve lise 4 öğrencilerinden 3 kişi evet derken, uygulama sonrasında da bir değişiklik olmayarak lise 1 öğrencilerinden 5, lise 2 öğrencilerinden 3, lise 3 öğrencilerinden 6 ve lise 4 öğrencilerinden 3 kişi evet yanıtını vermiştir. Uygulama öncesi ve sonrasında 17 kişinin tamamı evet yanıtı vererek yaratıcı drama etkinliğinin kendilerine katkı sağlayacağını düşünmektedirler.

4.3. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinlikleri Hakkındaki Ön ve Son Görüşme Soruları Frekans Hesaplaması

Tablo 4.3.1.

Bir tartışmada konu hakkında söz alıp fikrini söyleme durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Çekinmeden söyleme	6	Fikrini çekinmeden söyleme	10
İlgisini çekiyorsa söyleme	3	Fikrinin değerlendirilmesini isteme	4
Daha iyi anlaşılacağını düşünme	2	Soruyla ilgili açıklama yapmayan	3
Bazen	1		
Çözüm ve fikir üretmek için	4		
Soyuyla ilgili açıklama yapmayan	1		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda öğrencilere uygulama öncesinde sorulan “Bir tartışmada konu hakkında fikriniz olduğunda söz alıp düşüncenizi söyler misiniz?” sorusuna genellikle “Çekinmeden söyleme”, “Çözüm ve fikir üretmek için söyleme”, “İlgisini çekiyorsa söyleme” davranışlarını yaptıklarını dile getirmişlerdir. Çalışma öncesinde “Soruyla ilgili açıklama yapmayan” ve “Bazen” cevabını veren kişi sayısının çok az olduğu görülmektedir. Uygulama sonrasında ise “Fikrini çekinmeden söyleme” ve “Fikrinin değerlendirilmesini isteme” davranışlarını kazanmışlardır. Bu durum etkinliklerin bireyde söz alıp düşünce söyleme gelişimine katkı sağlandığı söylenebilir. “Soruyla ilgili açıklama yapmayan” kişi sayısında ön görüşmeye göre artış gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları

sonunda forum tiyatro tekniğinin kullanılması ile birlikte bireyin söz alıp fikrini söyleme konusunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin bir tartışmada konu hakkında söz alıp fikrini söyleme durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan görüşmede fikirlerini çekinmeden söyleme frekansı 6, ilgisini çekiyorsa söyleme 3, daha iyi anlaşılacağını düşünme 2, bazen 1, çözüm ve fikir üretmek için 4 ve soruyla ilgili açıklama yapmayan 1 olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, fikrinin değerlendirilmesini isteme durumunda frekans 4, fikrini çekinmeden söyleme 10 ve soruyla ilgili açıklama yapmak istemeyen 3 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır.

Tablo 4.3.2.

Kendiyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Herkese güvenmeme	2	Çekinmeden anlatan	7
Kişi ve konuya göre değişir	2	Güvendiği kişiye anlatan	10
Güvendiği kişi olunca çekinmeme	7		
Kimseye anlatmayan	2		
Çekinmeden anlatan	2		
Samimi bulduklarına anlatan	2		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Kendiniz ile ilgili konuları başkasına anlatmaktan çekinir misiniz?” sorusuna uygulama öncesinde en çok “Güvendiği kişi olunca söyleme” cevabı çoğunluk göstermektedir. “Herkese güvenememe”, “Kişi ve konuya göre değişir”, “Kimseye anlatmayan”, “Çekinmeden anlatan” ve “Samimi bulduklarına anlatan” cevapları ise daha az olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında “Güvendiği kişiye anlatan” cevabında artış görülmektedir. Uygulama öncesinde verilen diğer cevaplar ise değişmiş her biri “Çekinmeden anlatan” yanıtını vermiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatro tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman

kendi ile ilgili konuları anlatmaktan çekinme durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin kendiyle ilgili konuları başkalarına anlatmaktan çekinme durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, öncesi yapılan görüşmede herkese güvenmeme 2, kişi ve konuya göre değiştiğini düşünmede 2, güvendiği kişi olunca çekinmeme 7, kimseye anlatmayan 2, çekinmeden anlatan 2 ve samimi bulduklarına anlatan 2 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, çekinmeden anlatan 7 kişi, güvendiği kişiye anlatan 10 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır.

Tablo 4.3.3.

Biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Sağlıklı iletişim için	3	Karşısındakinin hislerini anlamada	11
Karşısındakinin hislerini anlamada	7	Sorunları çözebilmek için	2
Kendini başkasının yerine koymayan	3	Bazen	2
Anlamaya çalışan	4	Kesinlikle yaptığını söyleyen	2
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Biriyle konuşurken kendinizi o kişinin yerine koymaya çalışır mısınız?” sorusuna uygulama öncesinde en çok “Karşısındakinin hislerini anlamada” ve “Anlamaya çalışan” cevapları çoğunluk göstermektedir. “Sağlıklı iletişim için” ve “Kendini başkasının yerine koymayan” cevapları ise daha az olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında “Karşısındakinin hislerini anlamada” cevabında artış görülmektedir. “Bazen”, “Sorunları çözebilmek için” ve “Kesinlikle yaptığını söyleyen” cevapları verilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatrosu tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman kendisini karşısındaki kişinin yerine koyabilme becerisinde gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan görüşmede sağlıklı iletişim için 3, karşısındakinin hislerini anlamada 7, kendini başkasının yerine koymayan 3 ve anlamaya çalışan 4 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, karşısındakinin hislerini anlamada 11, sorunları çözebilmek için 2, bazen 2 ve kesinlikle yaptığını söyleyen 2 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman biriyle konuşurken kendisini o kişinin yerine koymaya çalışma durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.3.4.

Kendini ifade edebilme durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Kolay ifade edebilen	6	Kolaylıkla ifade edebildiğini söyleyen	14
Kişi ve konuya göre değişir	3	Bazen	3
Kendini iyi tanımadığını söyleme	2		
İfade edemediğini söyleyen	3		
Soruyla ilgili açıklama yapmayan	3		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Kendinizi kolaylıkla ifade edebiliyor musunuz?” sorusuna uygulama öncesinde en çok “Kolaylıkla ifade edebildiğini söyleyen” cevabı çoğunluk göstermektedir. “Kişi ve konuya göre değişir”, “Kendini iyi tanımadığını söyleyen”, “kendini ifade edemediğini söyleyen” ve soruyla ilgili açıklama yapmayan” cevapları ise daha az olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında “Kolaylıkla ifade edebildiğini söyleyen” cevabında artış görülmektedir. “Bazen” cevabını verenlerin ise azınlıkta olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatro tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman kendini kolaylıkla ifade etme durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin kendini ifade edebilme durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan görüşmede kolay ifade edebilen 6, kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen 3, kendini iyi tanımadığını söyleyen 2, ifade edemediğini söyleyen 3 ve soruyla ilgili açıklama yapmayan 3 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, kolaylıkla ifade edebildiğini söyleyen 14 ve bazen 3 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman kendini ifade edebilme durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.3.5.

Bir problemi çözmekte zorlanma durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Zorluk çekmediğini söyleyen	5	Kişi ve konuya göre değişir	4
Kişi ve konuya göre değişir	2	Çabaladıkça çözen	4
Çözdüğünü düşünen	4	Zorlanmadığını söyleyen	9
Çözmekte zorlanan	5		
Soruyla ilgili açıklama yapmayan	1		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Bir problem durumunu çözmekte zorluk çekiyor musunuz?” sorusuna uygulama öncesinde en çok “Zorluk çektiğini söyleyen”, “Çözmekte zorlanan” ve “Çözdüğünü düşünen” cevapları çoğunluk göstermektedir. “Kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen” ve “Soruyla ilgili açıklama yapmayan” cevapları ise daha az olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında “Zorlanmadığını söyleyen” cevabında artış görülmektedir. “Çabaladıkça çözen” ve “Kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen” cevaplarında ön görüşmeye göre gelişme gösterdiği söylenebilir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatrosu tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman problem çözmekte zorlanma durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin bir problemi çözmekte zorlanma durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan

görüşmede zorluk çekmediğini söyleyen 5, kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen 2, çözdüğünü düşünen 4, çözmekte zorlanan 5 ve konu ile ilgili açıklama yapmayan 1 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen 4, çabaladıkça çözen 4 ve zorlanmadığını söyleyen 9 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman bir problemi çözmekte zorlanma durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.3.6.

Karşındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Saygısından dolayı	2	Kişi ve konuya göre değişir	6
Kişi ve konuya göre değişir	3	Dikkatlice dinlediğini söyleyen	11
Dinlediğini söyleme	10		
Soruyla ilgili açıklama yapmayan	2		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Karşınızdaki kişi size bir konu anlattığında onu dikkatlice dinlediğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna uygulama öncesinde en çok “Dinlediğini söyleme” cevabı çoğunluk göstermektedir. “Saygısından dolayı”, “Kişi ve konuya göre değişir” ve “Soru ile ilgili açıklama yapmayan” cevapları ise daha az olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında “Dikkatlice dinlediğini söyleyen” cevabında artış görülmektedir. Uygulama öncesinde göre “Kişi ve konuya göre değişir” cevabı uygulama sonrasında artış göstermektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatrosu tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman karşındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin karşındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan görüşmede saygısından dolayı dinleyen 2, kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen 3, dinlediğini söyleyen 10 ve soru ile ilgili açıklama yapmayan 2 kişi olarak

frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, kişi ve konuya göre değiştiğini söyleyen 6, dikkatlice dinlediğini söyleyen 11 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman karşısındaki kişiyi dikkatlice dinleme durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.3.7.

Etkinlik süreci ile ilgili beklentiler

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
İletişimin güçlenmesi	3	Çekinmeden düşüncesini söyleyen	3
İlgi çekici olduğunu düşünen	2	Güzel şeyler kattığını söyleyen	4
Güzel şeyler katmasını bekleyen	2	Özgüvenini arttırdığını söyleyen	3
Beklentisini bilmediğini söyleyen	3	Sağlıklı iletişim kurmayı öğrenen	5
Özgüven ve ifadesini geliştirme	2	Soruyla ilgili açıklama yapmayan	2
Güzel zaman geçirmek	3		
Soruyla ilgili açıklama yapmayan	2		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Bu etkinlik süreci ile ilgili beklentileriniz nelerdir?” sorusuna uygulama öncesinde “İletişimin güçlenmesi”, “İlgi çekici olduğunu düşünen”, “Güzel şeyler katmasını bekleyen”, “Beklentisini bilmediğini söyleyen”, “Özgüven ve ifadesini geliştirme”, “Güzel zaman geçirmek” ve soruyla ilgili açıklama yapmayan” gibi cevaplar görülmektedir. Uygulama sonrasında “Sağlıklı iletişim kurmayı öğrenen”, “Güzel şeyler kattığını söyleyen”, “Özgüvenini arttırdığını söyleyen”, “Çekinmeden düşüncesini söyleyen” ve “Soruyla ilgili açıklama yapmayan” cevaplar ile öğrencilerin beklentilerini karşıladıkları görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatro tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman etkinlik süreci ile ilgili gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin etkinlik süreci ile ilgili beklentilerini ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan görüşmede iletişiminin güçlenmesi 3, ilgi çekici olduğunu düşünen 2, güzel şeyler katmasını bekleyen 2, beklentisini bilmediğini söyleyen 3, özgüven ve ifadesini

geliştirmek isteyen 2, güzel zaman geçirmek 3 ve soruyla ilgili açıklama yapmayan 2 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, çekinmeden düşüncesini söyleyen 3, güzel şeyler kattığını söyleyen 4, özgüvenini arttırdığını söyleyen 3, sağlıklı iletişim kurmayı öğrenen 5 ve soruyla ilgili açıklama yapmayan 2 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman etkinlik süreci ile ilgili beklentilerinin gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.3.8.

Sürecin katkı sağlayacağını düşünme durumu

Ön Görüşme	f	Son Görüşme	f
Özgüven kazanmayı bekleyen	2	Fazlasıyla katkı sağladığını söyleyen	5
Düşüncelerinin gelişeceğini düşünen	2	İfade gücünün geliştiğini söyleyen	4
İfade gücünün gelişeceğini düşünen	4	Özgüven kazandığını söyleyen	3
Ne sağlayacağını bilmeyen	2	Düşüncelerine saygı gösterildiğini söyleyen	3
Katkı sağlayacağını düşünen	2	Soruyla ilgili açıklama yapmayan	2
Soruyla ilgili açıklama yapmayan	5		
Toplam	17	Toplam	17

Bu tabloda “Sürecin size katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?” sorusuna uygulama öncesinde en çok “Soruyla ilgili açıklama yapmayan” cevabı çoğunluk göstermektedir. “Özgüven kazanmayı bekleyen”, “Düşüncelerinin gelişeceğini düşünen”, “İfade gücünün gelişeceğini düşünen”, “Ne sağlayacağını bilmeyen” ve “Katkı sağlayacağını düşünen” cevapları ise daha az olduğu gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında “Soruyla ilgili açıklama yapmayan” cevabında azalma görülmektedir. Öğrenciler “Özgüven kazandığını söyleyen”, “Düşüncelerine saygı gösterildiğini söyleyen”, İfade gücünün geliştiğini söyleyen” ve “Fazlasıyla katkı sağladığını söyleyen” gibi cevaplar vermişlerdir. Bu doğrultuda öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları sonunda forum tiyatro tekniğinin kullanılması ile birlikte ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman yaratıcı dramının katkı sağlayacağını düşünme durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Tabloya göre öğrencilerin sürecin katkı sağlayacağını düşünme durumu ile ilgili ön ve son görüşlerinin frekanslarını karşılaştıracak olursak, uygulama öncesi yapılan görüşmede özgüven kazanmayı bekleyen 2, düşüncelerinin gelişeceğini düşünen, ifade gücünün gelişeceğini düşünen 4, ne sağlayacağını bilmeyen 2, katkı sağlayacağını düşünen 2 ve soru ile ilgili açıklama yapmayan 5 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Uygulama sonrasında yapılan görüşmede ise, özgüven kazandığını söyleyen 3, düşüncelerine saygı gösterildiğini söyleyen 3, ifade gücünün geliştiğini söyleyen 4, fazlasıyla katkı sağladığını söyleyen 5 ve soruyla ilgili açıklama yapmayan 2 kişi olarak frekanslar hesaplanmıştır. Ön ve son görüşmeleri karşılaştırdığımız zaman bir problemi çözmekte zorlanma durumunda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme forumları değerlendirildiğinde öğrencilerde kazanılması beklenen dinleme, anlama, fikrini söyleme, empati kurabilme, problem çözme ve kendini ifade edebilmesi becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir.

4.4. Uygulama süreci boyunca drama liderinin izlenimleri ve görüşleri

1. Hafta:

Katılımcılar Lefkoşa Türk Lisesi düşünce ve felsefe klübü öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin çoğu farklı yaş ve sınıftan olduklarından dolayı birbirlerini tanımamaktadırlar. Katılımcılardan hiçbiri daha önce herhangi bir yaratıcı drama etkinliğine katılmamışlardır. İlk gün olduğundan dolayı ne yapacaklarını bilmedikleri için biraz tereddütlü ve aynı zamanda merak içerisindeyler. Etkinliğe tanışma oyunu ile başlayarak birbirlerine ve yaratıcı dramaya eğlenerek ısınmaya başladılar. Daha sonra “Küçük Prens” kitabı ile ilgili etkinlik yapılmıştır. Değerlendirme aşamasında öğrenciler kendilerini ifade edemediklerini, özgüvenlerinin eksik olduğunu, grup içindeki uyumu oluşturamadıklarını fark ettiklerini dile getirdiler. Yaratıcı dramayı eğlenceli, komik ve çocuksu bulduklarından söz ettiler. Etkinlik bittiğinde düşünce ve felsefe klübünün kütüphanesinden “Küçük Prens” kitabını aldılar.

Görsel 1: Forum tiyatrodaki ön oyun.

2. Hafta:

Bu haftadaki etkinlik konusu olarak “Çıtır Çıtır Felsefe Doğa ve Kirlilik” kitabından “Berbat olmuş bir tatil” hikayesine yer verilmiştir. Isınma etkinliğinden sonra katılımcılardan gönüllü olarak seyirci veya oyuncu olmaları istenir. Gönüllü öğrenciler canlandırmayı yaparken seyirciler seyrederek olayı anlamaya çalışırlar. Oyun canlandırıldıktan sonra joker sahneye gelir ve seyircilere var olan sorunu sorar. Öğrencilerden “vazgeçsinler gitmesinler, neden bu kadar sorun edildi, farklı bir bölgeye gitsinler, biletlerini iptal etsinler” gibi çözümler gelir. Bu da onları çözüm üretmek için düşünmeye yöneltmiştir. Oyun tekrar oynandığında oyunu durdurup tepkiler vermeye başlarlar. Oyuna müdahale ederken birbirlerini dinlemezler, hep bir ağızdan konuşurlar ve birbirlerini bastırmaya çalışırlar. Değerlendirme aşamasında en çok nerede zorlandınız sorusuna genel olarak kendilerini ifade edemediklerini ve arkadaşlarını dinlemediklerini dile getirirler. Problemin farkında olmalarına rağmen bunu pratiğe dönüştüremediler.

Görsel 2: Forum tiyatrodaki müdahaleler.

3. Hafta:

Etkinlikte “Çıtır Çıtır Felsefe İyi ve Kötü” kitabından “İyi ve kötü sözlüğü” hikayesi canlandırılmıştır. Bu sözlük insanlara ne yapıp neler yapmaması gerektiğini söylemektedir. Hikayedeki insanlar hayatlarını bu sözlüğe göre yaşamaktadırlar. Değerlendirme kısmında çoğu öğrenci bu durumun gerçek olduğunu söylediler. Kalıplara göre yaşadıklarını dile getirdiler. Kızlar aileleri tarafından baskı dışarı çıkma konusunda gördüklerini özellikle erkek kardeşi olan kızlar erkeklerin istediği gibi çıktığını ama onların buna hakkı olmadığını dile getirdiler. Kitaptaki gibi ailelerinin de sözlüğünün olduğunu düşünüyorlar ve orada “kız çocuk varsa dışarı çıkamaz ama erkek çocuk varsa çıkabilir” yazdığı için dışarı çıkamıyoruz. Erkeklerde aileleri ile ilgili konular üzerinde durdular. Aileleri ile olan iletişimsizliğin onları rahatsız ettiklerinden bahsettiler. Bu etkinlikte genel olarak aileleri ile ilgili yaşadıkları problem durumlarından söz ettiler. İyi ve kötü kavramı tartışıldı ve konuşmalar sonunda önce kendilerini sevmeleri gerektiğini dile getirdiler. Bu haftada önceki haftalarda olduğu gibi kendilerini ifade etme konusu hakkında zorluk yaşadılar ancak konu hakkında düşünmeye başladılar.

Görsel 3: Yaratıcı dramda ısınma çalışması.

4. Hafta:

“Çıtır Çıtır Felsefe Adalet ve Haksızlık” kitabından “Adil olana kim karar verir?” adlı hikaye yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği ile birleştirilerek canlandırılır. Katılımcıları ısındırmak ve aynı zamanda dikkatlerini toparlayabilmek için bir noktaya odaklanmaları istenir. Liderin komutu ile o noktaya doğru yürümeye başlarlar. Ön oyunla bağlantılı olarak duygu durumları hikayeleştirilir. “Teyze gibi, kral gibi, emir veren bir müdür” gibi hikayeleri canlandırırken hem oyuna

hazırladıkları hem de eğlendikleri gözlemlenmektedir. Ön oyun başlamadan önce araştırmacı renkli şapkalar, çeşitli kanatlar, gözlükler ve taçlar gibi materyaller getirir. Öğrenciler materyalleri görünce etkinliğe olan heyecan ve isteklerinde artış gözlemlenir. Ön oyuna gönüllü istenildiği zaman neredeyse sınıfın tamamı katılmak ister. Oyunu canlandırırken yaptıkları doğaçlamalar ile yaratıcılıklarının geliştiği görülmektedir. Müdahalelerde probleme sadece söylem olarak katılmak yerine oyunu durdurup oyuna girmeye başladılar. Çözüm üretirken fikir ve düşüncelerini rahatlıkla dile getirdiler. Değerlendirme aşamasında ise canlandırmayı yapmaktan keyif aldıklarını materyallerin onlara güven verdiğini söylediler. Haksızlığa dur demeleri, fikirlerinin dinlenmesi ve değerlendirilmesi en çok beğendikleri nokta olduğunu dile getirdiler. Süreci anlamak için seyircilerin probleme çözüm üretebilmeleri için iyi bir izleyici olması gerektiğini ve birbirlerini dinlemeleri gerektiğini dile getirdiler.

Görsel 4: Forum tiyatrodaki seyirci.

5. Hafta

“Çıtır Çıtır Felsefe Güzellik ve Çirkinlik” kitabından “Görünmez Duvar” hikayesi canlandırılır. Buradaki hikayede teyze, yeğenini sürekli yargılayıcı, eleştirel, katı ve keskin konuşan bir konuşma şekli ile hitap etmektedir. Ön oyun oynandıktan sonra müdahalelerde teyzenin konuşma şekli, vücut dili hakkında çözümler üretilir. Daha sonra öğrenciler bu durumu aynı konu ama karakterler farklı oynamak isterler. Doğaçlamalar anne, baba ve çocuk, öğrenci öğretmen olarak sürekli büyük olanların küçükleri ezdiği bir durum doğaçlanır. Burada ezen-ezilen ilişkisi sorgulanmaya başlar. Baskı durumları nasıl kalkar onlar hakkında konuşulur.

Görsel 5: Değerlendirme aşaması.

6. Hafta

“Çıtır Çıtır Felsefe Savaş ve Barış” kitabından “Her şeyi yöneten güç olduğunda” hikayesi canlandırılır. Isınma etkinliğine çember olarak elleri ve kolları yediye kadar sayarak başlanır. Daha sonra “zip, zap, zop” oyununa geçilir. Ön oyun için gönüllü istenildiği zaman artık öğrenciler rahatlıkla öne çıkarlar. Çıkacak olan oyunun ne olacağını merakla bekleyen seyirciler ise çözüm üretmek için hazırdırlar. Lise öğrencilerine başlarda sesi duyurmakta zorlanırken bu durum yavaşça ortadan kalkmaya başlamıştır. Güçlü olanın kazandığı ön oyun tekrar oynanmaya başlanırken seyirciler müdahalelerde bulunurken ortak paylaşım üretmek adına eşit çözümlerde yani her iki tarafında kazanacağı çözümler üretmişlerdir. Değerlendirme aşamasına geçildiğinde güçlü devletler, fiziksel ve maddi güçler hakkında düşüncelerini dile getirdiler.

Görsel 6: Forum tiyatrodaki problem çözme aşaması.

7. Hafta

“Çıtır Çıtır Felsefe İş ve Para” kitabından “Kimsenin çalışmadığı bir dünya” hikayesi canlandırılır. Bu haftaki etkinliği öğrencilerin isteği doğrultusunda okulun bahçesinde yapılır. Isınma etkinliğinde tek sıra olunur. Baştaki öğrenci nasıl yürürse arkasındakilerde aynı şekilde yürümeye başlar. Bir süre sonra baştaki öğrenci yürüyüşünü değiştirir. Böylece etkinlik daha da eğlenceli hale gelmiş olur. Öğrencilerin bu etkinliğini gözlemledikten sonra artık dışarıyı düşünmediklerini, o ana odaklandıklarını gözlemledim. Forum kısmına geçildiğinde hikayede geçen peri herkese yiyecek, içecek, kıyafet kısacası herkesin dilediği şeyleri kapının önüne bırakır. Ancak bir gün peri ortadan kaybolur. Bu probleme kendilerinin gruplar oluşturup çeşitli çözümler ürettikleri gözlemlenmektedir. Hikayenin içine ülkeleri de karıştırarak yaratıcı doğaçlamalar yapmışlardır. Değerlendirme aşamasında ise en çok doğaçlama yapmaktan hoşlandıklarını ve etkinlik süreci ile ilgili herhangi bir olumsuz düşüncelerinin olmadığını dile getirdiler.

Görsel 7: Değerlendirme aşaması

8. Hafta

“Çıtır Çıtır Felsefe Özgür Olan ve Olmayan” kitabından “Benim yerime sen karar versen” hikayesi canlandırılır. Isınma etkinliğinde eşleşip kendileri ile ilgili bilgileri eşlerine anlatmaktan hiç çekinmedikleri ve kendilerini rahatlıkla ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Dinleyicinin de müdahale etmeden eşini dikkatlice dinlediği gözlemlenmiştir. Ön oyun etkinliğinde oynanan oyunda çok seçeneği olan

bir çocuğun karar verememesi oynanmaktadır. Probleme çözüm üreten öğrencilerden “seçeneğimiz olmadığında her şeyi yapmak istiyoruz ama seçeneğimiz çok olunca da karar vermekten kaçınıyoruz” gibi bir söylemde bulundular. Kişinin kendini tanımayı ve karar vermeden önce düşünmeleri gerektiği hakkında konuşuldu. Değerlendirme yaparken ne istediklerini bilmeleri için önce kendi kişilikleri, düşünceleri hakkında farkında olmaları sonucuna varılmıştır.

Görsel 8: Forum tiyatrodaki seyirci.

9. Hafta

“Çıtır Çıtır Felsefe Oğlanlar ve Kızlar” kitabından “Erkek gibi kız! Kız gibi oğlan!” hikayesi canlandırılır. Ön oyuna hazırlanmak amacı ile ısınma etkinliğinde ikişerli gruplar haline getiriler öğrencilerden heykel ve heykeltıraş olmaları istenir. Her öğrenci bir kez heykel ve bir kez de heykel tıraş olur. Ön oyunda bir çok ön yargı bulunmaktadır. Kız çocuk futbol oynuyor herkes ona “erkek gibi kız” diyor. Ya da bebeklerle oynamayı seven erkek çocuğuna “kız gibi” deniliyor. Öğrencilerden probleme çözüm üretirken bu duruma tepkili oldukları gözlemlenmiştir. Eğlendirme aşamasına geçildiğinde isetoplumdaki insanların ön yargılı olduklarından şikayetlerini dile getirdiler. “Saçımı yana tarasam yanlış anlaşılabilir ve bundan dolayı ön yargı oluşuyor” gibi çeşitli söylemlerde bulunan öğrencilerin konuşmalarından herkesi olduğu gibi kabul ettikleri ve bir duruma anlamadan dinlemeden ön yargıyla yaklaşmadıklarını dile getirdiler.

Görsel 9: Doğaçlama aşaması.

10. Hafta

“Çıtır Çıtır Felsefe Gerçekten ve Yalancılıktan” kitabından “Yalan söylemek bazen pratik olabilir” hikayesi canlandırılır. Etkinliğimizin son gününde öğrenciler üzgündü. Etkinliklere devam etmek istediklerini dile getirdikten sonra ısınma etkinliğine geçilmiştir. Araltırmacı tarafından getirilen çeşitli materyaller (şapka, gözlük, tüy) kullanılarak ön oyun başlamıştır. Bu hikayede sevgilisini arkadaşları ile tanıştıran kız arkadaşlarının fikirlerini almak ister. Arkadaşları oğlanı sevmiyor ve bunu dile getirip getirmem arasında gidip geliyorlar. Sonuç olarak arkadaşına doğruyu mu yalanı mı söylemesi gerektiğine bit türlü karar veremiyor. Bu duruma müdahalelerde öğrencilerin çözümleri arkadaşlarını düşüncesi ne olursa olsun doğru ve dürüst bir şekilde dile getirmesi gerektiği gibi çözümler üretiliyor. Değerlendirme sonunda araştırmacıya öğrencileri tarafından çiçek veriliyor. Son değerlendirme aşamasında öğrenciler düşünme, karşısındakine değer vermesi gerektiğini, dinlemesi gerektiğini ve empati kurabilme gibi beceriler kazandıklarını dile getiriyorlar.

Görsel 10: Forum tiyatrodaki müdahale aşaması.

Yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği ile yapılan uygulamalarda 10 hafta boyunca araştırmacının izlenim ve görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin ilk etkinlik ile farkındalık kazandıkları söylenebilir. Etkinlikler ilerledikçe canlandırmalara gönüllülük ve müdahaleler sırasında probleme çözüm üretmede artış gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

Araştırmanın kapsamına alınan öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonunda olan değerlendirme aşamasında canlandırılan problem durumu hakkındaki fikirlerini ve etkinlikle ilgili olumlu, olumsuz düşüncelerini uygulama başlarında ifade edemezken, etkinlikler ilerledikçe bu durumun ortadan kalktığı ve kendilerini ifade edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kuyumcu (2012), çalışmaya katılanlar Forum Tiyatro tekniği ile, başkalarının haklarına saygı duyma, eleştirel bilinç, düşünme ve kendini ifade edebilme gücüne sahip olurlar. Bu araştırma kişinin kendini ifade etme becerisi durumunu belirtmesi açısından araştırmayı destekler niteliktedir.

Etkinlikler sırasında ön oyun oynandıktan sonra joker sahneye gelip öğrencilere problem durumunu hatırlatır. Böylece öğrencilerin problemi düşünmeye başladığı ve çözüm ürettikleri gözlemlenmiştir. Müdahaleler sırasında problemi çözmek için öğrencilerin daha da aktifleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel (2015), Forum tiyatrodaki seyirci, problem çözmeye yönelik çeşitli fikirler üretmeye yönlendirilir. Problemlere müdahale eden seyirci harekete geçer ve sürece katkı sağlamış olur. Müdahale aşamasında seyirciye problem gösterme, uygulama ve çözüme olanağı verilir. Araştırma bulgularında hem oynayan hem de izleyen oluşturulan problemleri çözüme ve sonuca ulaşmada yeni yaklaşımlar kazandıkları gözlemlenmiş olması iki araştırma sonucunun tutarlılığını ortaya koymaktadır.

Ön oyun sırasında oyuncu olan öğrencilerde, oynanan karakterleri algılamaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Problem durumunu aktarmanın yanında o karakterin duygularını, düşüncelerini algılamaya özen gösterdikleri gözlemlenmiştir. Bu durum ise öğrencilerin çeşitli roller sayesinde empati becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşıldığı söylenebilir. Sağlam (2011), Yaratıcı dramada eğitimi yaratıcılık ve dramatik yaklaşımları kapsamaktadır. Etkinliklerde öğrencilerin zihin ve duygularına odaklanan bir süreçtir. Bu süreçte çeşitli tekniklerden yararlanılarak hayali düşüncenin, empati becerisini eyleme dönüştürme ve geliştirme yolu ile çeşitli oyun ve rol oynamalar bulunmaktadır. Bu ifadelerle öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyabilme durumu araştırmayı destekler niteliktedir.

Yaratıcı drama etkinlikleri uygulanırken ergenler ile zorlanan en büyük nokta birbirlerini dinleme ve başkası konuşurken sözünü kesmekti. Forum tiyatro tekniğinin ön oyun, forum ve müdahaleler olarak belli bir düzene sahip olması bu durumu kolaylaştırdığı gözlemlenmiştir. Öğrenciler canlandırmalar sürerken dinlemesi gerektiğini, böylece müdahalelerde bulunabileceğini algıladıkları görülmüştür. Karşısındaki kişiyi dinlemediği zaman iletişim kuramayacağını öğrendiği sonucuna ulaşılmıştır. Akoğuz ve Akoğuz (2013), İletişim yaşam becerilerinde ilk sırada yerini alır. Özellikle sorumluluk, karar verme, kendini tanıma, kişisel gelişim, etkili ve güzel konuşma yaşam içinde yoğun kullanıldığından dolayı önemlidir. Yaratıcı dramada kişi, sözlü ve sözsüz iletişim kısacası dinlemenin her türlü unsurunu kullanmaktadır. Yaratıcı drama ise iletişimin her türlü unsurunu kullanmaktadır. Bu ifadeye göre karşısındaki kişiyi dinleme durumu araştırmayı destekler niteliktedir.

Etkinlikler sırasında öğrencilerin kendilerini karşısındaki kişiye daha iyi anlatabilmelerini sağlamak için ısınma çalışmalarında eşleştikleri kişiye kendileri ile ilgili bir konuyu anlatmaları istenir. Anlatma becerisi canlandırmalar ile pekişir. Bu durum kendilerinin farkına varıp, çekinmeden duygularını dile getirdikleri uygulamaya başlamadan önceye göre geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel (2015), Kişinin kendini tanıması iletişim becerilerini geliştirmesine katkıda bulunur. Yaratıcı drama sayesinde birey düşünceleri keşfeder ve düşüncelerinin değerli olduğunu farkına varır. Düşüncelerini anlatan birey ileride karşısına çıkabilecek problemleri kolaylıkla çözme imkanı bulur. Bu ifadeye göre kendisiyle ilgili konuları başkasına anlatmaktan çekinme durumu araştırmayı destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamına alınan öğrenciler yaratıcı dramada forum tiyatro tekniğinde bulunan müdahaleler sırasında fikirlerini söylemeleri beklenmektedir. Etkinlikler ilerledikçe öğrenciler fikirlerinin değerlendirildiğini gördükçe daha çok motive olup yeni fikirler ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Bu da bize fikirlerinin değerlendirilmesini istedikleri sonucuna varılmıştır. MEB (2014), Yaratıcı drama etkinlikleri bireye özgürce konuşabilme, düşünebilme, kısacası özgürce kendini ifade edebilme olanağı sağlar. Böylece kişi özgüveni gelişmiş bir birey olarak karşımıza çıkar. Kendisiyle barışık olma olanağı sağlayan yaratıcı drama, kendini kontrol edebilir ve kendisini ilgilendiren konuları rahatça dile getirebilir. Bu ifadeye göre söz alıp fikrini söyleme durumu araştırmayı destekler niteliktedir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuç ve önerilerine yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Yaratıcı drama etkinliklerinde kişi yaparak ve yaşayarak öğrenir. Yaratıcılıkları doğaçlamalar yolu ile doğal olarak gelişir. Yaratıcı dramada forum tiyatro tekniğinin kullanıldığı bu etkinliklerde öğrencilerin aktif oldukları gözlemlenmiştir. Problemlere sürekli müdahale eden öğrenci, olaylara farklı bir açıdan bakabilir. Böylece problem çözme becerisi kazanmış olur. Başlarda probleme çözüm üretmekte zorlanan öğrenciler etkinliklere alıştıkça kendilerini ifade etmeleri, düşüncelerini dile getirmeleri gibi becerilerinde artış görülmüştür.

Araştırmanın cevap arandığı ilk soru lise öğrencilerinin kendilerini ifade etmede yaratıcı dramada felsefi öykülerden hareketle forum tiyatro tekniği konusunda nasıl bir uygulama çalışması planlanabilir olup, araştırmacı tarafından “Küçük Prens” ve “Çıtır Çıtır Felsefe” kitaplarından yararlanılmıştır. Öğrencilerin oyuncu ve seyirci olarak ayrıldıktan sonra, oyuncuların problem içerikli hikayeleri canlandırması ve seyircilerinde bu duruma müdahale etmeleri ile kendilerini ifade etme amacıyla hazırlanan etkinlikler içermektedir.

Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerisi konusunda uygulama öncesi ve sonrası görüşlerinden, bir tartışmada konusu hakkında söz alıp düşüncelerini söyleme durumunda fikirlerini düşünmeden söyleyen öğrenciler ön görüşmeye göre artış göstermektedir. Kendisiyle ilgili konuları başkasına anlatmaktan çekinme durumunda güven eksikliği ve anlatamama gözlemlenmiştir. Uygulama sonrasında çekinmeden düşüncelerini anlatan ve kendi ile ilgili konuları güvendiği kişilere anlatan sayısında oldukça artış gözlemlenmektedir. Yaratıcı dramanın en önemli kazanımlarından biri olan empati becerisi ise ön görüşmede karşısındaki kişiyi anlamaya çalışan öğrenciler ve kendisini başkalarının yerine koyamayan olarak cevaplanırken, uygulama sonrasında bu durumda gelişmeler görülmektedir. Öğrenciler son görüşmede kesinlikle empati kuran, karşısındaki kişiyi anlayan ve sorunları çözmek için ihtiyaçları oldukları gözlemlenmiştir.

Araştırma kapsamında kendini ifade edebilme durumu incelendiğinde, kendini tanımakta zorluk çeken, ifade edemeyen ve ifade edebilen cevapları verilmiştir. Uygulama sonrasında kendilerini ifade etme becerilerinin oldukça artış gözlemlenmektedir. Problem çözmekte zorlanma durumuna ise uygulama öncesinde çözmekte zorlanan ve çözmekte zorlanmayan öğrenciler eşit durumda iken, uygulama sonrasında bu eşitlik bozulmuş ve zorlanmadığını söyleyen öğrencilerde artış görülmektedir. Bu durumun gelişmesi, forum tiyatro tekniğinde bulunan problemlere müdahaleler sayesinde olduğu düşünülmektedir.

Karşısındaki kişiyi dikkatlice dinleme konusunda ön görüşmede dinlediğini söyleyen öğrenciler uygulama sonrasındaki cevaplarında dikkatlice dinlediğini söylemede artış gözlemlenmiştir.

6.1.1. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Etkinliklerine Katılma Nedenleri

Öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerine katılmak isemelerinin nedenleri, özgüven kazanma, yeni şeyler öğrenme, güzel zaman geçirmek, sosyalleşmek, insanları iyi tanımak, meslek seçimine katkı sağlaması, iletişim becerilerini güçlendirmek, ilgi çekici olması, kendini ifade etme gibi nedenler olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenler ise yaratıcı drama yönteminde forum tiyatro tekniği süreçlerinde var olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin söz ettiği nedenler yaratıcı dramayı tanımlayıcı olduğu görülmektedir.

6.1.2. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Hakkındaki Görüşleri

Yaratıcı dramada forum tiyatro tekniğinin kullanıldığı etkinliklerde öğrencilerin uygulama öncesinde nasıl bir etkinlik yapılacakları hakkında herhangi bir düşünceleri yoktu. 10 hafta sonunda öğrenciler ile yapılan görüşmede, kendi fikirleri dışında başkalarının da fikirlerine değer verilmesi gerektiğini, düşüncelerini korkmadan açıkça söylemeleri gerektiğini, herkesin bir söz hakkı olduğunu belirttiler. Etkinlikler ile düşünce özgürlüğünün varlığını algılayan öğrenciler, özgüven ve güvensizliğin bu etkinlikler sayesinde yok edebileceği konusunda hem fikirdiler. Kazanımlarında mutlu bir yaşam ve pozitif enerji kazandıklarını, empati kurmayı başarabildiklerini, insanlarla olan ilişkilerini daha sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebildiklerinden ve toplum içinde nasıl uyum gösterip nasıl kaynaşmaları gerektiğini öğrendiklerinden de bahsettiler.

Araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde, öğrencilerin kendilerini ifade etmek adına yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği ile yapılan etkinlikler amaç ve kazanımlara ulaşmada istenilen sonuçları ortaya çıkarmıştır. Etkinlik süreçlerini yaşayan öğrencilerin görüşlerine göre yaratıcı dramada forum tiyatro tekniği kullanılması ile kendini ifade etme becerisini geliştirmede etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

6.2. Öneriler

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve lise 1., 2., 3. ve 4. Sınıf öğrencilerine uygulanan kendilerini ifade etme becerisi temalı etkinlik paketi ortaokula giden gençlere, yetişkinlere uygulanabilir. Kendini ifade etme becerileri geliştirmek adına yaş grubuna göre uyarlanarak bir kaynak olarak kullanılması önerilmektedir.

Araştırmada kullanılan “Küçük Prens” ve “Çıtır Çıtır Felsefe” kitaplarının yanısıra konuya ilişkin diğer kaynaklardan da yararlanılabilir.

İlköğretimden itibaren tüm okullarda “Yaratıcı Drama” kulüpleri kurularak eğitim öğretim yılı boyunca öğrencilere kazanılması istenilen becerilerin forum tiyatro tekniği ile kazanılması sağlanabilir. Bu kulüpler Milli Eğitim Bakanlığı'nın atayacağı yaratıcı drama uzmanları tarafından yürütülmesi ile oluşturulması önerilmektedir.

Pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarına yaratıcı drama dersi zorunlu olarak verilebilir. Öğrencilere yeni öğretim yöntemi oluşturmak ve kazanılan bilgilerin kalıcı olmasını sağlamak amacıyla, çeşitli branştaki öğretmen adaylarının kendi bölümleri ile yaratıcı dramayı birleştirerek bir eğitim paketi oluşturmaları istenmesi önerilebilir.

21. yüzyıl öğrencilerinin kazanması gereken becerileriler vardır. Bunlar, yaratıcı düşünebilme, problem çözebilme, eleştirel düşünme, iletişim ve iş birliği olarak sıralanabilir. 21. yüz yılın ön koşulu sözlü ve yazılı iletişimi geliştirmektir. 21. yüz yıl eğitimlerinden inovasyon, yenilikçi bir okul kültürüne sahiptir. Öğrencilerin başarılarını artırarak yenilikçi öğretim tasarımları ile geliştirmeyi hedefler. Öğretmenler ise eğitsel problemlere yenilikçi çözümler üretir. Yapılan 21. yüz yıl eğitimlerde forum tiyatro tekniği kullanılması bu becerileri kazanmada etkili bir yöntem olabilir.

Ortaokul ve lise öğretim programlarında sosyal bilgiler ve tarih derslerinde öğrencileri daha aktif olmalarını sağlamak ve ilgili konularda geçen durumları yaparak yaşayarak öğrenilmesi için yaratıcı drama yöntemi bir seçenek olarak kullanılması önerilmektedir.

Çocuklarına fiziksel ve duygusal şiddet gösteren aile yakınları için yaratıcı dramada forum tiyatrosu tekniği içeren iletişim eğitim paketi oluşturulabilir. Çocuklarına verdikleri manevi zararı anlamaları için aile yakınlarına da aynı duygu durumunda getirebilecek etkinlikler ile farkındalıkları geliştirilebilir.

Yaratıcı drama lideri ve katılımcıları sanal ortamda yaşadıklarını, duygu ve düşüncelerini paylaşarak çok kültürlülükle ilgili yeni, empati becerisini geliştiren özgün drama oturumları oluşturulması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Adıgüzel, H.Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı Bileşenleri ve Araştırmaları, *Yaratıcı Drama Dergisi, 1*, Sayı 1.
- Adıgüzel, H., Ö. (2006). Yaşantılara Dayalı Öğrenme, Yaratıcı Drama ve Süreçsel Drama İlişkileri, *Yaratıcı Drama Dergisi, 1*, Sayı 1.
- Adıgüzel, Ö. ve Özen, Z. (2017). Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları, *Yaratıcı Drama Dergisi, 12* (1), 1-28.
- Akoğuz, A. ve Akoğuz M. (2013), *Okul Öncesi Ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
- Allahverdi, K. (2009). "John Dewey'de Eleştirel Düşünme Yaklaşımı", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Altınova, H., H., Çiftçi, E., G. (2013). Yaratıcı Dramanın Kendini Tanıma Düzeyine Etkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi, 8*, Sayı 15.
- Alparslan, M.A. ve Çetinkaya, Ö. (2011). Duygusal Zekanın İletişim Becerileri Üzerinde Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16*,(1),363-377.
- Arslan, E., Erbay, F., Saygın, Y. (2010). Yaratıcı Drama ile Bütünleştirilmiş İletişim Becerileri Eğitiminin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Öğrencilerin İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23*.
- Arslan, E., Erbay, F., Saygın, Y. (2010). Yaratıcı Drama ile Bütünleştirilmiş İletişim Becerileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23*.

- Aytan, T. (2011). Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Aykaç, M. (2007). İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 3-4.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Adalet ve Haksızlık. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Doğa ve Kirlilik. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, İyi ve Kötü. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, İş ve Para. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Savaş ve Barış. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Gerçekten ve Yalancılıktan. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Oğlanlar ve Kızlar. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Özgür Olan ve Olmayan. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Azam, J. (2016). Çıtır Çıtır Felsefe, Güzellik ve Çirkinlik. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Balcı, S., Ersanlı, K. (1998). İletişim Becerilerini Envanterinin Geliştirilmesi, Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması, *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 2,10.
- Binici, K., B. (2013). İlköğretim Okullarında Uygulanan Mesleki Çalışmalarda Yaratıcı Drama Uygulamasının Öğretmenlerin İletişim Becerilerine Etkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8, 15.

- Boal, A. (2012). Arzu Gökkuşuğu Boal'in Tiyatro ve Terapi Metodu. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Boal, A. (2014). Ezilenlerin Tiyatrosu. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Çam, F., Kara, V. (2007). Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 145-155.
- Dalkılıç, M. (2006). "Lise Öğrencilerinin Ana-Baba ve Ergen İlişkilerinde Algıladıkları Problem Çözme ve İletişim Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
- Demir, T. (2010). Konuşma Eğitiminde Benmerkezci Konuşmaya Yönelik Bir Deneme, *Kastamonu Eğitim Merkezi*, 18, 2.
- Doğan, N. (2011). Eğitimde Yeni Yöntemler, Yaratıcı Düşünme. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma Becerisinin Gelişmesine Yönelik Etkinlik Önerileri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 185-204.
- Doğan, Y. (2016). Dinleme Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Durağ, V. (2014). "Oyun Sürecinde Yaratıcı Drama ve Forum Tiyatro İlişkisi", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Erdoğan, T., Yıldırım, M. (2016). Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Günşiyar, M. (1990). "Tiyatro'da Devrim Oyun- Doğaçlama", Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi.
- Kocaman, V. (2006). "Çocuklarla İletişim Becerilerini Artırma Yöntemleri", Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi.
- Kuyumcu, N. (2012). Halk Eğitiminde "Forum Tiyatro" Yöntemlerinin Kullanılması, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1, Sayı

- Kuyumcu, N. (2012). Forum Tiyatro ve Uygulamaları. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınları.
- Kurudayıoğlı, M. (2003). Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler.
- MEB, (2011). Gazetecilik, İletişim Süreci ve Türleri, Ankara.
- MEB, (2011). Aile ve Tüketici Hizmetleri, Gençlik Dönemi, Ankara.
- MEB, (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Drama Uygulamaları, Ankara.
- MEB, (2014). Eğlence Hizmetleri, Yaratıcı Drama, Ankara.
- MEB, (2014). Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri, Sosyal Hayatla İletişim, Ankara.
- Onur, Ö.H. (2016). “Yaratıcı Dramada Forum Tiyatro Tekniği Kullanılmasının Annelerin İletişim Becerilerinin Gelişmesine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Oruç, K. (2013). Drama ve Okul Tiyatrosu, İstanbul: Mitos Boyutları Yayınları.
- Özen, Z. (2012). Augusto Boal’in Ezilenlerin Tiyatrosu Yaklaşımının Modernite ve Çağdaş Sanat Anlayışları Odağında İncelenmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 7, 13.
- Ökeli, H. (2014). “Kültürlerarası İletişim Bağlamında Bir Altkültür Grubu Olan Çerkeslerin Hakim Kültürle İletişimi”, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi.
- Peker, Ş. (2015). “Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Drama Tekniklerinden Özel Mülkiyet Tekniğinin Yaratıcı Yazma Yaklaşımı ile Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Sağlam, T. (2011). Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı?, Ankara Üniversitesi.

San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23, 2.

Saitt-Exupery De, A. (2012). Küçük Prens. İstanbul: Mavibulut Yayıncılık.

Savi, F. (2008). “12-15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri ve Anne-Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Sümbüloğlu, İ. (2014).” Forum Tiyatro Tekniği Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnsanlar ve Psikolojik Yardım Aranana Avranuşına Yönelik Turumlar Üzerinde Etkisi Olabilir Mi?”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tedik, G. (2013). “İlkokul 4. Sınıfta Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcılık Becerisine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Uzamaz, F. (2000). Ergenlerde Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yötemleri.

Vural, A.R. ve Somers, W.J. (2012). *Hümanist İlköğretim Programları İçin İlköğretimde Drama: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.

Yetişkin, G. (2016). “Ergenlerde İletişim Becerileri ve Utangaçlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi.

Yüksel, A. (2004). Empati Eğitim Programlarının İlköğretim Öğrencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 341-354.

Çevrimiçi 1:

<http://www.sahneiste.com> adresinden 7 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.

Çevrimiçi 2:

<https://www.tandfonline.com> adresinden 7 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.

EKLER

Ek. 1 :Etkinlik Paketi

Ek. 2 :KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Genel Ortaöğretim Dairesi
Müdürlüğü İzin Belgesi

Ek. 3 :Lefkoşa Türk Lisesi Müdürlüğü İzin Belgesi

Ek. 4 :Aydınlatılmış Onam Formu

Ek. 5 :Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Onay Formu

Ek. 6 :Turnitin Raporu

Ek. 7 : Özgeçmiş

Ek. 1 Etkinlik Paketi

ETKİNLİK 1: Küçük Prens

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Küçük Prens Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma ve ifade becerisi geliştirmek. Araç-Gereçler: Müzik çalar, top.

Isınma:

Tanışma oyunu:

Lider katılımcılardan daire olmalarını ister. Önce kendi adını ‘Benim Adım’ deyip söyler ve elindeki topu ‘Senin Adın’ deyip istediği kişiye atar. Seçtiği kişi adını söyler ve aynı şekilde devam eder. Böylece herkes bir kez adını söylemiş olur. Daha sonra lider topu alıp ‘Senin Adın’ deyip topu attığı kişinin adını söyler. Bu sayede herkes birbirinin adını söyleyip öğrenmiş olur.

Lider katılımcılara çeşitli yönergeler vererek ısınma etkinliğine başlar. ‘Sahra çölünde olduğumuzu hayal edelim. Burada dolaşıyoruz. Şimdi çöldeki rüzgar oluyoruz. Sahra çölünde dolaşan bir tilki oluyoruz. Son olarak da sahra çölünde bir gül olduğumuzu hayal edelim.’ Der ve son olarak katılımcılara verilen yönergeden istedikleri şeye bürünüp donmaları istenir. Lider donan her öğrencinin yanına teker teker gidip ne olduklarını ve ne hissettiklerini sorar.

Doğaçlama:

Lider katılımcılardan çember olmalarını ister. Lider Küçük Prens kitabından; ‘GÜNÜN BİRİNDE HERKES KENDİ YILDIZLARINI BULABİLSİN DİYE Mİ PARKALTIR YILDIZLAR?, GÖZLER KÖRDÜR. İNSAN ANCAK YÜREĞİYLE BAKTIĞI ZAMAN GÖREBİLİR, BURNUNUN DOĞRUSUNA GİDEN İNSAN ÇOK UZAĞA GİDEMEZ.’ gibi cümleler okur. Liderin söyleyeceği cümlelere katılan öğrenciler yer değiştirir, katılmayanlar kollarını bağlayıp olduğu yerde durur ve kararsız olanlar ise ellerini beline yerleştirip durur.

Daha sonra lider odanın dört köşesini gösterir ve köşeleri açıklar. İlk köşede, ‘KENDİNİ YARGILAMAK BAŞKALARINI YARGILAMAKTAN DAHA GÜÇTÜR. KENDİNİ YARGILAMAYI BAŞARABİLİRSEN GERÇEK BİR BİLGESİN DEMEKTİR’. İkinci köşede, ‘SABAHLARI KENDİNİZE ÇEKİDÜZEN VERDİKTEN SONRA GEZEĞENİNİZE DE AYNI ŞEKİLDE BİR ÇEKİDÜZEN VERMENİZ GEREKİR’. Üçüncü köşede, ‘GÖZLER KÖRDÜR. İNSAN ANCAK YÜREĞİYLE BAKTIĞI ZAMAN GÖREBİLİR’. Dördüncü köşe ise ‘Açık Köşe’ olarak adlandırılır. Katılımcılar katıldıkları cümlelerin köşesine geçerler. Eğer hiçbirine katılmıyorlarsa açık köşeye geçerler. Açık köşedeki katılımcılar diğer köşedekiler gibi bir cümle oluşturacaklar. Tüm köşeler cümlelerini konuşup tartışır ve cümleleriyle ilgili bir fotoğraf karesi oluşturmaları istenir.

Ezen-Ezilen:

Lider katılımcılara küçük prensin içinde bulunan cümleleri içeren kartlar verilir. Ezen kişi bir sandalyede oturur, ezilenler ise düz bir sıra haline gelip sırayla elindeki cümleleri soruya çevirip ezen kişiye sorarlar. Ezen kişinin görevi sorulan her soruya

olumsuz cevap verir. Ezen kişi ‘ bu soruya cevap vermek istemiyorum’ derse rolden çıkar ve başkası ezen yerine geçer.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız?

Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 2: Çıtır Çıtır Felsefe ‘Doğa ve Kirlilik’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Doğa ve Kirlilik Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan kendilerine bir eş bulmalarını ve mekanda bir yer belirlemelerini ister. Lider ‘elden omuza’ dediğinde eşlerden biri elini karşısındakinin omzuna koyacak, ‘dizden dize’ dediğinde de aynı şey yapılacak. Lider farklı beden kısımlar söyler.

Lider katılımcılardan farklı bir eş bulmalarını ister. Dirsekleri birbirine değecek şekilde karşılıklı durmalarını ve birbirlerinin gözlerine bakmalarını ister. Eşlerden biri 1 dakika boyunca geçmişi hakkında bilgi verir. 1 dakika sonunda lider ‘dur’ dediğinde dinleyen kişi kendisine ne anlatıldıysa hatırladıklarını eşine anlatacaktır. Unuttuğu birşey varsa eşi hatırlatacak.

Daha sonra farklı bir eş bulunur. Eşlerden biri diğerini inceler. Bu aşamada ayrıntılara dikkat edilmesi gerekir. Lider ‘dön’ dediğinde inceleyen kişi arkasını döner ve eşler kendileri üzerinde 3 değişiklik yapar. Arkasını dönen katılımcılar dönüp bu değişiklikleri bulmaya çalışır.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe ‘Doğa ve Kirlilik’ kitabında bulunan ‘Berbat olmuş bir tatil’ hikayesi canlandırılır.

‘Berbat olmuş bir tatil’ Jülide ve Faruk her tatilde bağa giderlerdi ama geçen yıl, yüksek patikalarda yaptıkları onuncu 5 saatlik yürüyüşten sonra o kadar çok söylendiler ki, aileleri bu yıl 2 haftalık tatillerini deniz kıyısında geçirmeye karar verdi. Yola çıkmalarından 10 gün önce bir akşam, baba televizyonda haberleri izliyordu. Faruk, Jülide ve anneleri büyük bir çılgılık duygular hemen salona koştular. ‘Ne oldu?’ diye sordu anne endişe içinde. ‘Tatilimiz berbat oldu, bu bir felaket’ diye yanıtladı baba. ‘Ne yani, gitmiyor muyuz?’ diye haykırdı Jülüde. ‘Peki ama, gitmekten neden vazgeçtin?’ ‘Gideceğimiz plajın tam karşısında bir petrol tankeri kaza yapmış. Birkaç gün içinde su, petrolden dolayı simsiyah kesilecek, kumsal da katranla kaplanacak; herşeyin temizlenmesi aylar sürer.’ ‘Petrol sızıntısı, petrol sızıntısı ha! Hem de tam gideceğimiz yerde! inanamıyorum.’ diyor anne ağlamaklı.

Anne ve babasını böylesine allak bullak görmekten endişenelen Faruk, ‘Petrol sızıntısı da nedir?’ diye soruyor.

Petrol, geminin deposunda kalacağına denize dökülüyor. Yakıt, suyun yüzeyini kaplayıp kayalıklara plajlara yayılacak. Faruk ve Jülide, tatillerinin berbat olmasından çok daha kötü şeyler yaşanacağını bilmiyorlar. Bu kaza binlerce kuşu, martıyı, balığı, denizyıldızını, yengeci ve midyeyi öldürecek.

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 3: Çıtır Çıtır Felsefe ‘İyi ve Kötü’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: İyi ve Kötü Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan ikişerli gruplar olmasını ister. İlk önce karşısındaki kişiyi hipnotize etmelerini bunun içinde ellerini eşinin buruna dokunmadan yüz hizasında tutmalarını ve onları hipnotize etmelerini söyler. Böylece mekanda hareket etmeye başlarlar. Daha sonra eşler değişir.

İkinci aşamaya geçilir. Bunun için katılımcılardan sınıfı dolaşmalarını istenir ve lider ‘Kendinize Farklı Bir Eş Bulun’ dediğinde öğrenciler kendilerine farklı partnerler bulur. Bu aşamada ayna egzersizi olacaktır. Partnerlerden biri bir hareket yapar, diğeri de ayna olarak onun yaptığı hareketi yansıtır.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe ‘İyi ve Kötü’ kitabında bulunan ‘İyi ve Kötü sözlüğü’ hikayesi canlandırılır.

Maksim ve Suzi tatilde. Bu sabah kocaman bir güneş olduğu için mutlular. Balığa çıkmak. piknik yapmak birer dondurma almak, dönüş yolunda hayvanat bahçesine uğramak, dönünce duş almak, plajdaki lokantada baş başa akşam yemeği yemek ve gece klubüne uğramak istiyorlar. Ama yola çıkmadan önce, bütün bunların iyi olup olmadığını kontrol etmeyi kesinlikle unutmamak gerekiyor. Bunun için Maksim, İyi ve Kötü Sözlüğü’nü açıp okuyor: - Hava iyi olduğu için mutlu olmak: İyi.

-Balık avlamak: Kişi başı yalnızca iki balık avlama durumu hariç, kötü.

-Piknik yapmak: İyi. -Dondurma yemek: Genelde iyi; ama boy-kilo tablosundan, seçtiğiniz dondurmayı yemenizin yasak olup olmadığını kontrol etmelisiniz. -Hayvanat bahçesine gitmek: Kötü. -Duş almak: Perşembe hariç iyi. -Baş başa yemek yemek: İyi. -Çift olarak klübe gitmek: Eğer iki sevgili on dört günden fazla süredir birlikteyse, iyi.

Maksim. ‘Hayvanat bahçesine gitmemiz mümkün değil.’ diyor Suzi’ye. ‘Ama iyi ki bugün

günlerden cuma! Çünkü bu sıcakta duş almadan durmak zor olurdu.’ Maksim, dondurma yiyemeyeceğini söylemeye cesaret edemiyor Suzi’ye; ama gece klübüne gidebilecekleri için mutlu. Çünkü Suzi’yle ikisi tam tamına on altı gündür birlikteler. İki gün daha az olsaydı hapi yutmuşlardı.

Maksim ve Suzi, bir karar vermeden önce hep İyi ve Kötü Sözlüğüne bakıyorlar. Böylece kendi kendilerine hiç soru sormalarına gerek kalmıyor, bütün cevaplar orada. Sözlükte, ya ‘Öldürmek: Sarışın birini öldürecekse iyi’ ya da ‘İntihar etmek: Kırk yaşından sonra çok iyi, hatta arzu edilen bir şey’ yazsaydı? Kuşkusuz, Maksim ve Suzi, televizyonun sesini çok açan komşularını, eğer komşu sarışınsa öldürür ve kırk yaşına geldiklerinde de, iyi bir harekette bulunmak için intihar ederlerdi. Düşünmemeye o kadar alışmış olurlardı ki, bu konuda kendi fikirleri nedir, bilmezlerdi.

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 4: Çıtır Çıtır Felsefe ‘Adalet ve Haksızlık’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Adalet ve Haksızlık Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan çember olmalarını ve bir noktaya odaklanmalarını ister. Lider el çırtığında katılımcılardan odaklandıkları yere doğru gitmelerini ister. Daha sonra başka bir nokta seçip ona doğru yürümelerini ister. Bu defa lider el çırtığında

katılımcıların donmasını ister. Lider harekete hikaye katar. Katılımcıların odaklandıkları yere bir ödül almak için gider gibi, haksızlığa uğramış gibi, hakkını arıyormuş gibi, emir veren bir müdür gibi yürümelerini ister. Daha sonra bir kral gibi, yaşlı bir teyze/amca gibi, küçük bir çocuk gibi yürüyüp yanında gördüğü kişiyle iletişim kurarak merhaba, nasılsın gibi cümleler kurmalarını ister. İkinci aşamada ise lider, katılımcıların ikişerli grup olmalarını ister. A ve B olarak kişileri ayırır ve önce A'lar ilk aşamada yaptıkları seslerin ve mimiklerin aynısını yapar. B'ler de taklit eder. Daha sonra B'lerin yaptığı sesleri ve mimikleri A'lar taklit eder.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe 'Adalet ve Haksızlık' kitabında bulunan 'Adil olana kim karar verir?' hikayesi canlandırılır.

Adil olana karar verenlerin emir verenler olduğunu düşünürüz: Yetişkinler, anne babalar, öğretmen, okul müdürü ya da müdresi, patron, bakanlar, başbakanlar, kral... Ama, emir veren kişi olmamız, her zaman adil olduğumuz anlamına gelmez! Kral, korumalarıyla birlikte kırdan atla geziyor. Uzaktan kırmızı evler görüyor. Bugün kırmızıdan nefret ediyor; bu nedenle askerlerine o kırmızı evleri hemen yakmalarını emrediyor. Şehre geldiğinde, gazetecide duruyor. Vahşi Kaz gazetesinde, kendi hakkında pek hoş olmayan şeyler yazıldığını görüyor. Askerlerine, hemen o gazeteyi yasaklamalarını emrediyor. Dönüş yolunda, harika bahçeler dikkatini çekiyor. Bu bahçelerle ilgilenen bahçıvanları bulduruyor ve onlara, çalışmak üzere sarayın bahçesine gelmelerini emrediyor. Burada, bütün krallar tek bir insanın isteklerine bağlı. Başkalarının haklarını hiç umursamayan bir insanın... Adil bir ülkenin tam tersi bu durum. Her şey adaletsiz. Hiçbir düzenleme, hiçbir kural olmasaydı, okulda da durum böyle olurdu. Bir sabah müdür, deri kokusundan nefret ettiği için deri mont giyenleri cezalandırır, bir öğretmen başı ağrıdığı için ders aralarında konuşulmasını yasaklar, yemekhanede bir başka öğretmen saçları uzun olan kızlara bir yerine iki tatlı verirdi. Yasanın amacı, birkaç insanın kaprislerinin diğerlerinin yönetmesini engellemektir.

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 5: Çıtır Çıtır Felsefe 'Güzellik ve Çirkinlik'

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Güzellik ve Çirkinlik Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem

çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan hayal kurmalarını ister. Sınıfın dünya haritası olduğunu düşünmelerini ve el çırdığında doğdukları yere gitmelerini ister. Lider teker teker öğrencilerin yanına gidip nerede olduklarını sorar. Daha sonra tekrar hayal kurmalarını ister ve nereye gitmek isterlerse onu düşünüp oraya gitmelerini söyler. Lider teker teker öğrencilerin yanına gidip nerede olduklarını sorar.

İkinci aşama güven çalışmasıdır. Katılımcılar ikişerli grup olurlar. Kol kola girerler ve eşlerden biri gözlerini kapatır. Diğer eşin gözleri açıktır. Gözü açık olan kişi, eşini çevredeki nesnelere çarpmasını engelleyerek gezdirebilir. Daha sonra roller değişir.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe ‘Güzellik ve Çirkinlik’ kitabında bulunan ‘Görünmez Duvar’ hikayesi canlandırılır.

‘Bu ne biçim giyim tarzı? Aşağı düşen ve göbeğini açıkta bırakan o pantolon, o dev pabuçlar, o üç beden büyük svetşört de neyin nesini? Sanki kendini çirkinleştirmeye çalışıyorsun.’ Sofi’nin teyzesi, yeğenin giyim tarzından nefret ediyor. ‘Ya şu durmadan dinlediğin müzik? Şarkı söylemek yerine koşup duran bu tiplerin nesini seviyorsun?’ Oysa, çalmakta olan rap şarkısını sofi çok güzel buluyor. Sofi’nin odasına astığı Johnny Depp posterini keşfeden teyzesi, ‘Hayır, bu tipi güzel bulman imkansız; salak gibi görünüyor,’ diye devam ediyor. Sofi ve teyzes, arasında büyük bir sevgi olmadığı ilk bakışta anlaşılıyor! Aralarında

görünmez bir duvar var sanki. Teyzenin, rap müziğini, Johnny Depp’i ya da yeğenin giyim tarzını beğenmeme hakkı var elbette. Sofi’nin de, teyzesiyle aynı zevkleri paylaşmama hakkı bulunduğu gibi. Aslında, onları ayıran zevklerin farklılığı değil -İyi ki de öyle, çünkü yalnızca bizimle ortak zevklerdeki insanlarla anlaşabilmemiz üzücü olurdu. Hayır, onları ayıran, teyzesinin Sofi’nin zevklerine tamamen ilgisiz olması. Bir de yargılama biçimi: Katı ve keskin.

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Etkinlik 6: Çıtır Çıtır Felsefe ‘Savaş ve Barış’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Savaş ve Barış Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılara çeşitli yönergeler vererek ısınma etkinliği başlar. Katılımcılardan çember olmaları istenir. Önce yediye kadar sonrada yediden geriye doğru sayılarak önce kollar sonra bacaklar sallanır. Böylece tüm vücut fiziksel olarak ısınmış olacak. Sonraki aşamasında bir rakam çıkartarak daha hızlı bir şekilde saymaya devam edilir.

Sonraki aşamada ise ‘zip-zap-zop’ oyunu oynanır. Lider birine odaklanıp ona ‘zip’ der sonra o kişi de başka birine odaklanıp ‘zap’ der. Son olarak da o kişi başka birine ‘zop’ der. **Ön Oyun:**

Çıtır Çıtır Felsefe ‘Savaş ve Barış’ kitabında bulunan ‘Her şeyi yöneten güç olduğunda’ hikayesi canlandırılır.

Savaş, istediğimizi elde edebilmek için güç kullanmaktır. Güç, insanın içinde doğal olarak bulunan bir şeydir. İnsanın görmek için gözleri, duymak için kulakları olduğu gibi, gücünde vardır. Bu güç, ağır şeyleri kaldırmak, evler yapmak, tarlaları işlemek... ve bazen de mücadele etmek için gereklidir. İnsanlık tarihinin en başında, bir insanın sahip olduğu güç, hayatta kalabilmesi için çok önemliydi. O dönemde güç, insanın sahip olduğu -belki de- en önemli şeydi.

İki grup avcı, aynı antilobu takip ediyor. Onu öldürüyorlar. Aileleri mağarada, yemek yemek için avlanan hayvanı bekliyor. Peki, antilop hangi gruba ait? Büyük bir gürültü kopuyor ve iki grup avcı, antiloba sahip olmak için dövüşüyor - İki topluluk arasında savaş çıkıyor. Sonunda, en güçlü erkeklerin bulunduğu topluluk, antilobu kazanıyor ve avı kendi kadınlarıyla çocuklarına götürüyor.

Mağara devrinde, insanları birbirinden ayırmanın tek yolunun güç olması kimseyi şaşırtmıyor. Dövüşmek, bir içgüdüdür; insanın hiç öğrenmeden yapmayı bildiği bir şey. Tıpkı leyleklerin içgüdüleri gibi: Kışın leylekler sıcak ülkelere gider. Kimse onlara, soğuk bir bölgede kalırlarsa öleceklerini söylememiştir. Bunu doğal olarak bilirler ve hiç düşünmeden Afrika’ya göç ederler. Eskiden insanlat, tıpkı susadığımızda su içmemiz ya da yorgun olduğumuzda uyumamız gibi gibi, bir sorunu çözmek gerektiğinde de birbirleriyle dövüşürlerdi. İçgüdüleriyle yönelen leyleklerle aramızdaki en büyük fark, biz insanların uzun süre yalnızca içgüdüyle davranarak yaşayamayacağıdır. İnsanın doğasında var olan bir şey, her zaman insan için iyi olmak zorunda değildir. Her şeyi yöneten güç olduğunda, insanların nasıl yaşadığını anlatmak için, onların ilkel halde yada doğal halde yaşadığını söyleriz. İkel yaşamda, her an bir kavga, bir çatışma, bir savaş çıkabilir. Bazı kişiler, başkalarının sahip olduğu şeyleri istediğinde savaş çıkması normaldir. Bu da ciddi bir sorun yaratır! Eğer, bugün insanlar ilkel halde yaşasalardı, bakın neler olabilirdi:

Fırında, iki kişi, kalan son ekmeği alabilmek için kavga ediyor. Yoldan geçenler kavgayı kimin kazanıp kimin kaybedeceğini görmek için vitrinden içeriye bakıyor; fırıncı ekmeği vermek için kazananın belli olmasını bekliyor ve bu durum hiç

kimseyi şaşırtmıyor! Başka bir örnek: Biri, kalan son ekmeği almak üzereyken, 2 metre boyunda dev gibi biri fırına geliyor ve koca karpuzları gösteriyor. Anında ekmek onun oluyor; çünkü o, en güçlü.

Böyle bir hayatı kimsenin tercih etmeyeceğini anlamak hiç de zor değil. En güçlüler bile korku içinde yaşar. Onlar da, daha güçlü biriyle karşılaşmaktan korkarlar. Yaşlandıklarında, kuvvetleri azalır, güçsüzleşirler ve daha genç olanlara yenilebilirler. Kendini başka bir gruptan daha güçlü hissedenden bir kişi ya da grup, bir anda, gidip karşı grubun her şeyini çalmaya, daha fazla yere sahip olmak için onların mağaralarını işgal etmeye karar verebilir. Sonuç, herkesin her an korku içinde yaşamasıdır; çünkü bu durumda, her insan diğeri için bir düşman demektir. İnsan zeki bir varlık olduğu için, gerçekten de tatsız bir durum ortaya çıktığında, bundan kurtulmanın yollarını arar. İlkel yaşamdan, bu doğal savaştan kurtulmak için...

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 7: Çıtır Çıtır Felsefe ‘İş ve Para’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: İş ve Para Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcıları iki gruba ayırır ve tek sıra halinde dizilirler. Herkes grup başındaki katılımcıyı takip eder ve sınıfta yürümeye başlanır. Baştaki katılımcı bir süre sonra yürüyüşünü değiştirir ve arkasındaki katılımcılar onu taklit ederler. Her öğrenci bir kez başa gelecek şekilde ısınma çalışması devam eder.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe ‘İş ve Para’ kitabında bulunan ‘Kimsenin çalışmadığı bir dünya’ hikayesi canlandırılır.

Sihirli bir ülke düşünelim: Her akşam insanlar, kapılarının önüne küçük bir zarf

bırakıyorlar. Zarfın içine, ihtiyaç duydukları şeylerin listesini koyuyorlar: Meyve, et, süt, çikolata, giyecek, kitaplar, oyunlar, CD'ler, şekerler... Onlar uyurken peri zarları topluyor ve hepsinin evinin önüne istedikleri şeyleri bırakmak üzere geri dönüyor. Ve asla, ama asla hiçbir şeyi unutmuyor. Bu ülkede kimse çalışmıyor. İnsanlar kabuk topluyor, sepet örüyor, nehirde gezmek ya da balık avlamak için ağaç gövdelerini yontup salları yapıyor; hindistan cevizi kabuklarından heykeller, kumdan kaleler dikiyorlar. Yaptıkları bazı şeyler var elbette, ama hiçbiri zorunlu değil.

Bir gün kimsenin anlamadığı şekilde peri ortadan kayboluyor. İnsan artık kapıların önünde hiçbir şey bulamıyorlar. Bu yüzden de, her sabah toprağı işlemek, sebzeleri sulamak, meyveleri toplamak, inekleri sağmak, ava gitmek, balığa çıkmak, ısınmak için ağaç kesmek zorunda kalıyorlar. Balık tutmak yada tekne yapmak gibi, peri varken de zaten uğraştıkları şeyleri yapıyorlar aslında. Ama aradaki büyük fark, şimdi bunları yapmak 'zorunda' olmaları. Peri ortadan kaybolduğundan beri herkes çalışıyor. Çalışmak zorundalar. Çalışmazlarsa açlıktan ölürlere. Aramızda hiç kimsenin perinin ülkesi gibi bir ülke görmedi. Her şeyin bolluk içinde olduğu, yani insanların hiçbir şey yapmadan istedikleri her şeye sahip olduklarının sihirli bir ülke...

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 8: Çıtır Çıtır Felsefe 'Özgür Olan ve Olmayan'

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Özgür Olan ve Olmayan Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan ikili eş olmaları ve eşlerin kol kola girerek bir tavşan yuvası oluşturmalarını ister. Bir kişi tilki olur bir kişi de tavşan. Tilki tavşanı kovalar. Tavşan kaçıp kol kola giren çiftlerden birinin koluna girerse kurtulur ve çiftin koluna girmeyen kişi tavşan olup kaçmaya devam eder. Sonradan, tavşan yuvaya girince tilkinin kendi etrafında bir tur dönmesi kuralı eklenir.

Daha sonra mekanda birisiyle göz göze gelmeleri istenir ve eş olunur. Eşler

birbirlerine kendini anlatır. Daha sonra çember oluşturulur ve herkes sırayla eşinin özelliklerini kendi özellikleriymiş gibi anlatır.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe ‘Özgür Olan ve Olmayan’ kitabında bulunan ‘Benim yerime sen karar versen’ hikayesi canlandırılır.

Bu yaz, Sabrina bir hafta tatil kampına gitmeyi kabul ediyor. Geçen yıl da gitmişti - Ailesi harika bir yer seçmişti. Bu akşam babası bütün kampların broşürleriyle eve geldi ve kızına, şimdi karar verme sırasının onda olduğunu söyledi. ‘Ben sorup öğrendim, hepsinde yer var. Deniz kıyısında yelken dersleri verilen bir yere girebilirsin, yürüyüşler düzenlenen bir dans kampına da, ata ve bisiklete binilen kır kamplarına da. Broşürleri incele, her şey çok güzel açıklanmış.’ Sabrina sayfaları çeviriyor.

‘Bunların hepsi cazip,’ diyor. ‘Her yerde fiyat aynı istediğini seçebilirsin.’ ‘Peki sen benim yerimde olsaydın nereye giderdin?’ ‘Hepsi iyi düzenlenmiş görünüyor. Sen en çok hangisini istiyorsun?’ ‘Bilmiyorum, çok zor: Denize bayılıyorum, atları çok seviyorum, hiç dağa gitmedim, nasıl karar verebilirim ki? Benim yerime sen seçsen?’ ‘Hayır, ben senin yerinde değilim. Ama kayıt olmak için önümüzdeki salıya kadar zamanın var. Eğer istersen, hala kuzenlerinle teyzenin yanına gitmeyi de seçebilirsin.’ ‘Öyle mi? Kuzenlerim de mi orada olacak? Yo, hayır! Teyzem patlar.’

‘Özgürlük ne zor şey’ Sabrina, babasının kendi yerine karar vermesinin daha kolay olacağı sonucuna varıyor! Oysa, babası seçimi ona bırakarak kızına özgürlük tanıyor ve kendi sorumluluğunu almasını, ne yapacağına kendisinin karar vermesini istiyor. İşte, özgürlükte zor olan da bu.

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılır.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 9: Çıtır Çıtır Felsefe ‘Oğlanlar ve Kızlar’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Oğlanlar ve Kızlar Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan daire oluşturulmasını ve saat yönünde yürünmelerini ister. Liderin karışık bir şekilde söylediği 1-5 arası sayılara göre katılımcılar sırayla ve aynı anda şunları yapar:

1. Bir kez çömelip-kalkıp yürüyüşe devam
2. Bir kez zıplayıp-kalkıp yürüyüşe devam
3. Bir anda durup yürüyüşe devam
4. Çemberin dışından geriye dönüp- yürüyüşe devam
5. Yürürken bir kez 'hey' deme

Bu çalışma sona erdikten sonra ikişerli eş olunur. Bir kişi heykeltraş olur ve diğer kişiye heykel formu verir. Daha sonra herkes kendi yaptığı heykelin ismini söyler. Aynı oyun eşler değişerek tekrar oynanır.

Daha sonra çember olunur lider evde olan bir makineyi temsil eden bir hareket yapar. Daha sonra katılımcılar liderin hareketini tamamlayarak devam eder. Daha sonra herkes evdeki bir makine olur. Lider herkese tek tek ne makinesi olduğunu sorar. Lider makinenin çalışma hızını 1-5 arasında değiştirir ve hangi sayıyı söylerse makine o hızda devam eder.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe 'Oğlanlar ve Kızlar' kitabında bulunan 'Erkek gibi kız! Kız gibi oğlan!' hikayesi canlandırılır.

Miranda, Tayland boksunu yapma istiyor. Annesi ona, bunun erke işi olduğunu söylüyor. Soner, parmaklarına zil takıp dans ediyor. Arkadaşları onu kız gibi bulduklarını, böyle dans etmenin kız işi olduğunu söylüyorlar. Elza, bir kız futbol takımında; çok iyi oynuyor ve bir sürü gol atıyor. arkadaşları onun 'erkek gibi kız' olduğunu söylüyorlar. Lukas, kardeşlerinin bebeklerinin saçlarını taramaya bayılıyor. Babası bundan pek hoşlanmıyor ve Lukas her seferinde, bebeklerle oynamayı bırakması için babasının ona arabalarla oynamayı teklif ettiğini fark ediyor. Helen itfaiyeci olmak istiyor. Anne ve babası ona iyi düşünmesini, çünkü bunun daha çok bir erkek mesleği olduğunu söylüyorlar.

'Erkek gibi kız' diye bir şey yoktur. Kesinlikle. 'Kız gibi erkek' diye bir şey de yoktur. Bir kıza, onun erkek gibi bir kız olduğunu söylediğimizde, bu ona güç, cesaret, gözüpeklik gibi belli özellikleri yakıştıramadığımız anlamına gelir. Oysa bunlar, bir kızda çok iyi bulduğumuz özelliklerdir! Bazı özellikler kimileri için yasakmış gibi davranılır. Sonuç olarak bu da, ırkçılık yapmaya benzer.

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci

müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Etkinlik 10: Çıtır Çıtır Felsefe ‘Gerçekten ve Yalancılıktan’

Sınıf: Felsefe Klübü Kişi Sayısı: 17 Süre: 2 saat Konu: Gerçekten ve Yalancılıktan Kazanımlar: Dinlediğini anlama, konuşma, kendini ifade etme ve problem çözüme becerisi geliştirmek.

Isınma:

Lider katılımcılardan karışık bir şekilde yürümelerini ister. Lider bir sayı söyler ve liderin söylediği sayı kadar katılımcı bir birine sarılır. Dışarda kalanlar oyundan çıkar.

Katılımcılardan çember olmaları istenir. Lider çemberin ortasına buruşturulmuş kağıtlar yerleştirir. Ve katılımcılardan bir süre bu kağıtları incelemelerini, hayal güçlerini kullanarak buruşuk kağıtların neye benzediğini anlatmalarını ister.

Ön Oyun:

Çıtır Çıtır Felsefe ‘Gerçekten ve Yalancılıktan’ kitabında bulunan ‘Yalan söylemek bazen pratik olabilir’ hikayesi canlandırılır.

Marin, Can’ta tanışıyor: Birbirlerine aşık oluyorlar. Marin ilk kez bu kadar aşık be tabii ki, Can’ı en iyi arkadaşı Karolin’le tartışmak istiyor. İkisini de evine davet ediyor ve üçü öğleden sonrayı birlikte geçiriyorlar. Can gittiğinde, Marin arkadaşının Can hakkında ne düşündüğünü; onu tatlı, yakışıklı, zeki bulup bulmadığını öğrenmek için Karolin’in ağzını arıyor. Aslında, Karolin çok çok rahatsız olmuş ve ne deyeceğini bilemiyor. Gerçekte, Can’ın son derece sıkıcı, illet edici, espiri anlayışı sıfır biri olduğunu düşünüyor.

Zor bir durum! Karolin doğruyu mu söylemeli, yoksa Marin’i üzmemek için yalana mı başvurmalı? Gerçek ve yalan arasında seçim yapmak her zaman kolay değildir; çünkü bazen, bazı gerçekler insanları üzer Karolin, Can hakkında istediğini düşünme hakkına sahip. Ama

Marine gerçeği söylemeli mi? Hangisi daha önemli? Yalan söylememek ve gerçeği açıklamak mı, yoksa en iyi arkadaşını üzmemek mi? Karar vermek hiç kolay değil!

Forum:

Joker sahneye gelir ve var olan sorunu seyirciye sorarak bir kez daha hatırlatır. Böylece soruna çözüm üretmeye başlanır. Oyun tekrar oynanmaya başlar ve seyirci

müdahalede bulunur.

Müdahaleler:

Seyirci-oyuncuya dönüşür ve müdahaleler yapılarak soruna çözüm bulunur.

Değerlendirme:

En çok neyi yapmaktan hoşlandınız? Neyi yaparken zorlandınız? Süreçle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir? Yeni ne öğrendiniz?

Ek. 2 KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğü
İzin Belgesi

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: GOÖ.0.00.35/17/18-583

17.11.2017

Sayın Ruhsan Anıay,
Tüfekci Sokak, No: 6
Hamitköy-Lefkoşa.

İlgi başvurunuz uyarınca müdürlüğümüze bağlı Lefkoşa Türk Lisesi'nde Felsefe Kulübüne
Yaratıcı Drama Eğitimi vermeniz uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygı ile rica ederim.

Nahide Yarıyal
Müdür Muavini
Ve
Müdür (V)

MH/PC

Tel (90) (392) 228 3136 – 228 8187
Fax (90) (392) 227 8639
E-mail mob@melnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

Ek. 3 Lefkoşa Türk Lisesi Müdürlüğü İzin Belgesi

**LEFKOŞA TÜRK LİSESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
LEFKOŞA – KIBRIS**

Sayı: 600/2017/2018

25/05/2018

İlgili Makama,

İlgi: GOÖ.0.00.35/17/18-5583 sayılı ve 17.11.2017 tarihli yazınıza atfen.

Okulumuzun Felsefe ve Düşünce Kulübü öğrencilerine yönelik olarak Yaratıcı Drama Eğitimi Ruhsan Ankey tarafından eğitim verilmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygıyla arz / rica olunur.

HY/

Tel: 228 49 78
Fax: 228 49 88E-mail: tl@mebnet.net

Ek. 4 Aydınlatılmış Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Lütfen birkaç dakikanızı ayırarak dikkatlice bilgileri okuyunuz ve araştırmaya katılmaya karar veriniz. Anlamadığınız herhangi bir soru olursa çekinmeden araştırmayı uygulayan kişiye sorunuz.

Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ruhsan Ankay denetiminde gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmanın amacı, felsefi öykülerin forum tiyatrosu tekniği ile kurgulanarak uygulanmasının, lise öğrencilerinin kendilerini ifade etme becerisini geliştirmedeki rolünün öğrenci görüşlerine göre saptanması olacaktır. Çalışmaya katılmak toplamda yaklaşık 20 saatinizi alacaktır. Çalışmaya katılmakta gönüllülük esastır. Ayrıca istediğiniz bir anda neden belirtmeksizin çalışmadan çekilebilirsiniz. Bu durum herhangi bir cezaya ya da sizin zararınıza yol açan herhangi bir durum olmayacak olup yanıtlarınız çalışma kapsamına alınmayacaktır. Forumlarda dolduracağınız yanıtlar tamamen gizlilik ilkesine bağlı olarak kullanılacaktır. Veri analizleri toplu yapılacak ve hiçbir şekilde isminiz kullanılmayacaktır. Tüm bilgiler 6 yıl boyunca Yakın Doğu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Eğitimde Yaratıcı Drama Bilim Dalı tarafından saklanacaktır. Ayrıca araştırmacı yukarıda belirtilen şartlarda bulguları yayın yapma hakkına sahip olacaktır.

Lütfen aşağıdaki gönüllü onam formunu doldurunuz.

Araştırmanın adı: Öğrencilerin Kendilerini İfade Etme Becerilerini Geliştirmede Drama Yönteminin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Araştırmacı : Ruhsan Ankay

E-mail: ruhsanankay@gmail.com

İletişim: 0 533 876 50 49

1. Bu çalışmanın onam formunu okuduğumu ve anladığımı onaylıyorum ( )
2. Katılımı gönüllü olduğunu, araştırma ile ilgili sorulara bileceğimi ve istediğim anda hiçbir gerekçe göstermeden araştırmadan çekilebileceğimi anlıyorum ( )
3. Bu çalışmanın bir parçası olmak istemiyorum ( )

Katılımcı Bilgileri

Ad-Soyad:

Takma isminiz:

Görüşme Bilgileri

Görüşme Yeri: Görüşme Saati: Görüşme Süresi: Yapılan araştırmanın etik tutumuyla ilgili herhangi bir sorun yaşadıysanız Yakın Doğu

Üniversitesi Etik Komitesi ile iletişime geçebilirsiniz (baek@neu.edu.tr).

Görüşme Soruları

1. Bir tartışmada konu hakkında fikriniz olduğunda söz alıp düşüncenizi söyler misiniz? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

2. Kendiniz ile ilgili konuları başkasına anlatmaktan çekinir misiniz? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

3. Biriyle konuşurken kendinizi o kişinin yerine koymaya çalışır mısınız? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

4. Kendinizi kolaylıkla ifade edebiliyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

5. Bir problem durumunu çözmekte zorluk çekiyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

6. Karşınızdaki kişi size bir konu anlattığında onu dikkatlice dinlediğinizi düşünüyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

7. Bu etkinlik süreci ile ilgili beklentileriniz nelerdir?

8. Sürecin size katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınızı kısaca açıkla mısınız?

Ek. 5 Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Onay Formu

29.06.2018

Sayın Ruhsan Anka

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2018/150 proje numaralı ve **"Öğrencilerin Kendilerini İfade Etme Becerilerini Geliştirmede Drama Yönteminin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi"** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'R. Onur', written over the printed name 'Prof. Dr. Rüştü Onur'.

Prof. Dr. Rüştü Onur
Yakın Doğu Üniversitesi
Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Ek. 6: Turnitin Raporu

Ek. 7: Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

LEFKOŞA

Tel: 0533 876 50 49

Email: ruhsanankay@gmail.com

Kişisel Bilgiler:

Uyruğu: KKTC
Doğum Yeri: Lefkoşa
Doğum Tarihi: 14.07.1993
Medeni Durumu: Bekar

Yabancı Diller: İngilizce

Eğitim Bilgileri:

2017 Yakın Doğu Üniversitesi Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Programı

2016 Atatürk Öğretmen Akademisi Pedagojik Formasyon Eğitimi

2015 İstanbul Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Oyunculuk
Bölümü Lisans

2011 Yakın Doğu Koleji

Sertifikalar:

Çağdaş Drama Derneği 28. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi, Tintti
Karppinen liderliğinde ‘İnsan Gezegeni için Drama Çemberi’ atölyesi, Antalya

Çağdaş Drama Derneği 28. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi, Daniel
Scholz liderliğinde ‘Çocuklarla ve Ergenlerle Çalışmada Tecrübesizliğin Sanatı’
atölyesi, Antalya

Kıbrıs Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Derneği’nin düzenlemiş olduğu
eğitmenliğini Dr. Tülay ÜSTÜNDAĞ’ın yaptığı Yaratıcı Drama atölyesi

Kathryn Hunter Physical Theatre Workshop-Istanbul Kültür Sanat British Council

Jazz Vocal Workshop-Ledra Art Muzik & Fine Arts Studio, Kıbrıs

Oyunculuk Deneyimi:

2018 Neydi olacağı reklam filmi

2018 'Bizim Evde Neler Oluyor' Tiyatro Oyunu- Baş Rol

2017 Neydi Olacağı reklam filmi

2017 Neydi Olacağı reklam filmi

2016 Neydi Olacağı reklam filmi

2016 'Dr. Dilara' Uzun Metraj Sinema Filmi- Baş Rol

2015 Neydi Olacağı reklam filmi

2015 'Nezire' Kısa Film- Baş Rol

2014 12. Üniversiteler arası İstanbul Tiyatro Festivali 'Harikalar Avlusu' oyunu En İyi Oyun ödülü ve En İyi Kadın Oyuncu Adayı

2014 İstanbul Devlet Tiyatroları 'Ellerimin Arasındaki Hayat' oyunu

2014 Cappy içecek reklamı

2012 'Haziran' Kısa Film- Baş Rol

2012 Yönetmenliğini Bart Van Den Bempt'in yaptığı 82 Days In April Belçika-Türk yapımı sinema filmi

Hobiler: Kitap okumak, seyahat etmek, müzik dinlemek, dans etmek ve şarkı söylemek

Diğer Yetenekler:

Cranberries Dans Stüdyosu- Modern Hip-Hop Dans Eğitimi

Farklı Etkinlik ve mekanlarda 15 sahne performansı

Özel Keman Dersi

Okul sene sonu etkinliklerinde keman resitali

Atatürk Kültür Merkezi Keman Resitali